

HRVATSKI VOJNIK

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

PRINTED IN CROATIA
ISSN 1330 - 500X
0 3 9 0 9
9 1771330 5000003

PRIPREME 8. HRV MLOT TIMA IZ SASTAVA VOB-a

U MLOT TIMU nema najslabije karike

18. OBLJETNICA HRM-a U RIJECI

Vježba u vodama
Baltičkog mora

Krunski
orao nad
Baltikom

Predstavljamo
**UPOZNAVANJE
S NOVIM
TEHNOLOGIJAMA**

DOUGLAS A3D SKYWARRIOR

BLACK BEAR 2009

Marija ALVIR, snimio Davor KIRIN

MEĐUNARODNA VOJNA VJEŽBA "BLACK BEAR 2009"

Pripadnici Vojne policije OSRH-a sudjelovali su na vježbi NATO-ove Multinacionalne bojne Vojne policije, održanoj od 14. do 24. rujna u Češkoj.

Zajedno s pripadnicima vojne policije partnerskih zemalja uključenih u taj projekt, Češku i Slovačku te Poljsku kao vodeću naciju, naši su vojni policijaci uvežbavali različite zadaće specifične za mirovne misije i operacije, a neke od njih prikazali su visokim uzvanicima na Danu uvaženih gostiju.

Zaštita konvoja, pratnja štićenih osoba, uspostavljanje nadzorno-propusnog mjesta, osiguranje kampa, ispitivanje osumnjičenih osoba, istraga i očevid samo su neke od vojnopolicijskih zadaća koje su, uz bojno gadaњe, pripadnici VP-a OSRH-a uspješno provedli, još jednom dokazavši da su spremni zajedno s vojnim policijcima drugih zemalja čuvati mir u svijetu.

Vježba "Black Bear" održava se svake godine, a nakon Poljske i Češke sljedeća će se vježba održati u Hrvatskoj u rujnu iduće godine.

14

Upoznavanje s novim tehnologijama

Moderna vojska karakteristična je i po sve većoj uporabi nesmrtonosnog oružja. Ta je kategorija tradicionalno vezana uz policijske zadaće, ali sve veći angažman vojski u mirovnim misijama otvara širi prostor i za takvo oružje u vojnim arsenalima

"Razvoj flotile Obalne straže od golemog je značenja, koje će do punog izražaja doći kada Hrvatska pristupi Europskoj uniji i kada granice Europske unije budu na našem moru. Tada ćemo moći pokazati svu svoju spremnost i sposobnost", rekao je general Barić...

4 18. OBLJETNICA HRM-a U RIJECI

8

U MLOT timu nema najslabije karike

Sedmorica odabralih u Afganistan će se uputiti u sklopu redovite rotacije, a pripreme na Slunju svojevrsna su završnica njihova šestomjesečnog obučnog ciklusa. Završnu obuku provode specijalizirani timovi po određenim područjima, a težište završne obuke bilo je na uvježbavanju operativnih tehniki i taktika, dnevno-noćnim ophodnjama, uvježbavanju tehničke pregovaranja s lokalnim stanovništvom i odnosu s njima kako bi se osposobili za dobivanje što kvalitetnijih podataka

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

MORH I OSRH

VOJNA TEHNIKA

MAGAZIN

- 7 NOVOSTI IZ MORH-a i OSRH-a
Odličje njemačkom vojnom izaslaniku u RH
- 12 OBUČNO SREDIŠTE ZA MEĐUNARODNE VOJNE OPERACIJE
Tečaj Osnove operacija potpore miru
- 13 ZNANSTVENI SKUP
Međunarodni znanstveni skup o regionalnoj sigurnosti
- 16 VJEŽBA U VODAMA BALTIČKOG MORA
Krunski orao nad Baltikom
- 18 NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE
- 22 VOJNA TEHNIKA
Razvoj Švedskog borbenog vozila CV90
- 25 ORGANIZACIJA PROMJENA
Tranzicija - proces upravljanja osobnim i organizacijskim promjenama
- 26 ZDRAVLJE
Epidemija pretilosti u nas i u svijetu
- 27 ZRAKOPLOVSTVO
Bombarderi jučer, danas i (možda) sutra! (III. dio)
- 28 MORNARICA
Bez pilota, a ipak učinkovite (II. dio)
- 29 VOJNA POVIJEST
Douglas A3D Skywarrior
- 30 PODLISTAK
Hrvati i prvo zračno bombardiranje u povijesti
- 32 DOMOVINSKI RAT
Srpsko nacionalno vijeće proglašava "autonomiju srpskog naroda u Hrvatskoj"
- 33 DUHOVNOST
Čaša vode

18. OBLJETNICA HRM-a U RIJECI

Vesna PINTARIĆ, snimio Tomislav BRANDT

“Razvoj flotile Obalne straže od gole-mog je značenja, koje će do punog izražaja doći kada Hrvatska pristupi Europskoj uniji i kada granice Europe-ske unije budu na našem moru. Tada ćemo moći pokazati svu svoju spremnost i sposobnost”, rekao je general Barić, do-davši kako su ulaga-nja u HRM važna, ali je čovjek uvijek bio odlučujući i nadomeštao sve tehničke nedostatke te smo stoga ponosni na naše mornare, časni-ke i dočasnike, koji svakog dana pokazu-ju visoku spremnost i obučenost

Hrvatska ratna mornarica 18. rujna obilježila je 18. obljetnicu svog postojanja, a središnja svečanost ove je godine prvi put održana u Rijeci. Nazočili su joj izaslanik Predsjednika RH general-pukovnik Slavko Barić, izaslanik ministra obrane Mate Raboteg, izaslanik načelnika GSOSRH kontraadmiral Zdenko Simičić, ostali visoki vojni dužnosnici MORH-a i GSOSRH, predstavnici Vojnoodiplomatskog zbora, te župan Primorsko-goranske županije Zlatko Komadina i riječki gradonačelnik Vojko Obersnel, kao i ostali predstavnici civilnih struktura.

Svečanost je počela budnicom Orkestra HRM-a riječkim Korzom te polaganjem vijenaca izaslanstva HRM-a i grada Rijeke na spomen-obilježje na delti Mosta hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, a nastavila se svečanim postrojavanjem pripadnika HRM-a na Gatu Karoline Riječke.

Svim pripadnicima čestitku je uputio zapovjednik HRM-a kontraadmiral Ante Urlić, koji je podsjetio na to zašto se Dan HRM-a slavi upravo na ovaj datum. Na taj su dan 887. godine Hrvati pod vodstvom kneza Branimira izvojevali pobjedu nad mletačkom flotom. Kontraadmiral Urlić podsjetio je i na to da je Rijeka od sredine XIX. st. bila značajno središte vojnopolomorskog obrazovanja, te je posebice upozorio na njezin doprinos u Do-movinskom ratu. Između ostalog, napomenuo je kako je u sustavu HRM-a danas ustrojena Obalna straža, koja štiti hrvatske nacionalne

Na kraju svečanosti, svim zaslužnim pripadnicima HRM-a uručene su odluke o promaknuću te pohvale i nagrade za osobit doprinos u izgradnji naše mornarice

Prvorazredna HRVATSKA

5

BROJ 259 / 25. RUJNA 2009.

**HRVATSKI
Vojnik**

**edno značenje u zaštiti
IH INTERESA NA MORU**

Državni tajnik Raboteg istaknuo je kako je upravo zahvaljujući HRM-u Jadransko more prostor susreta između partnerskih i prijateljskih zemalja. Zadaće HRM-a usmjerene su na razvoj novih borbenih sposobnosti, čemu pridonose i dvije raketne topovnjače koje su odnedavno u njihovoj operativnoj uporabi

interese na Jadranskom moru, te istaknuo da učinkovit način zaštite i sigurnosti na moru nije moguć bez ratnog broda na njemu. Podsjetio je i na to kako su u sustavu HRM-a od 2009. dvije raketne topovnjače klase Helsinki, *Vukovar* i *Dubrovnik*, čime je HRM znatno ojačao svoje sposobnosti, a od 2010. planira se i izgradnja deset obalnih ophodnih brodova za potrebe Obalne straže, koji će povećati naše sposobnosti nadzora teritorijalnog mora. Kontraadmiral Urlić naglasio je i kako danas pripadnici HRM-a sudjeluju u šest međunarodnih misija i operacija pod vodstvom UN-a, EU i NATO-a, te posebno istaknuo operaciju EUNAVFOR Somalia – Atalanta, u kojoj pripadnici HRM-a sudjeluju od srpnja ove godine. "Zaštita i očuvanje suvereniteta, provedba hrvatskih zakona na moru, te doprinos jačanju regionalne i kolektivne sigurnosti razlog su našeg postojanja. Zbog toga je ulaganje u mornaricu i njezine sposobnosti ulaganje u vlastitu sigurnost", rekao je na kraju kontraadmiral Urlić.

Čestitke je pripadnicima HRM-a uime načelnika GS-a uputio i kontraadmiral Zdenko Simić te izaslanik ministra obrane Mate Raboteg. Državni tajnik Raboteg istaknuo je kako je upravo zahvaljujući HRM-u Jadransko more prostor susreta između partnerskih i prijateljskih zemalja. Govoreći o aktualnom trenutku, rekao je da su zadaće HRM-a usmjerene na razvoj novih

borbenih sposobnosti, čemu pridonose i dvije raketne topovnjače koje su odnedavno u njihovoj operativnoj uporabi, te da je za potrebe zadaća Obalne straže pokrenut projekt izgradnje obalnih ophodnih brodova u suradnji s hrvatskim gospodarstvom. Posebno je istaknuo kako je 85 pripadnika HRM-a do sada sudjelovalo u različitim međunarodnim zadaćama čuvanja mira i napomenuo kako HRM ima prvorazredno značenje u zaštiti hrvatskih interesa na moru.

Uime Predsjednika RH čestitke je uputio njegov izaslanik i zamjenik načelnika GS-a general-pukovnik Slavko Barić, koji je posebno istaknuo kako je razvoj flotile Obalne straže od golemog značenja, što će do punog izražaja doći kada Hrvatska pristupi Evropskoj uniji i kada granice Europske unije budu na našem moru. Tada ćemo moći pokazati

svu svoju spremnost i sposobnost, rekao je general Barić, dodavši da su ulaganja u HRM važna, ali je čovjek uvijek bio odlučujući i nadomeštao sve tehničke nedostatke te smo stoga ponosni na naše mornare, časnike i dočasnike, koji svakog dana pokazuju visoku spremnost i obučenost.

Na kraju svečanosti, svim zaslužnim pripadnicima HRM-a uručene su odluke o promaknuću te pohvale i nagrade za osobit doprinos u izgradnji naše mornarice.

Tijekom boravka HRM-a u Rijeci, građani su mogli razgledati usidrene brodove, TT zbor opreme kojom se služe, kao i infoštandove MORH-a s prezentacijom projekata privlačenja osoblja u OSRH i promotivnih materijala vezanih za ulazak u NATO savez. U riječkom Malom salonu otvorena je i izložba fotografija "Rijeka u Domovinskom ratu", a na riječkom Korzu održan je koncert Orkestra HRM-a i klapa HRM-a "Sv. Juraj". ■

Odličje njemačkom vojnom izaslaniku u RH

Državni tajnik Ministarstva obrane, Pjer Šimunović, predao je 22. rujna u MORH-u odlikovanje Reda hrvatskog trolista vojnom izaslaniku Savezne Republike Njemačke u RH, pukovniku Burkhardu Michaelu Kühnapfeli. Odlikovanje mu je dodijeljeno za osobiti doprinos razvitku bilateralnih odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Njemačke.

U prigodnom obraćanju državni tajnik Šimunović naglasio je da je obrambena suradnja između dviju zemalja tradicionalno na visokoj razini, te je iskoristio priliku zahvaliti Saveznoj Republici Njemačkoj, kao strateškom partneru RH, na svoj dosadašnjoj potpori ulasku Hrvatske u NATO i EU, kao i na neprocjenjivoj potpori pripadnika njemačkih oružanih snaga u misiji ISAF u Afganistanu, gdje zajednički djeluju s pripadnicima OSRH, prenoseći im svoje iskustvo i znanje.

Pukovniku Kühnapfelu državni tajnik Šimunović zahvalio je na uloženim naporima i potpori Hrvaskoj, istaknuvši kako je za vrijeme svog mandata dao važan doprinos razvoju bilateralne suradnje između naših dviju zemalja, između ostalog na području obrambene i vojne politike, personalnog upravljanja, izobrazbe, logistike, zrakoplovstva i sanitetske službe. "Poseban doprinos dali

Snimio Tomislav BRANDI

7

ste na intenziviranju vojno-tehničke suradnje između naših dviju zemalja i visokokvalitetnim ponudama izobrazbe na studijima Bundeswehra i Ratnoj školi oružanih snaga Savezne Republike Njemačke. Vjerujem da ste i sami, kao polaznik Ratne škole "Ban Josip Jelačić", stekli uvid i proširili svoja znanja na području obrambene i vojne politike te cjelokupnom djelovanju MORH-a i Republike Hrvatske kao države u cijelini", naglasio je državni tajnik Šimunović zaželjevši pukovniku Kühnapfelu uspješan nastavak vojne karijere.

OJI

Dekan Hrvatskog vojnog učilišta brigadir Željko Akrap s najbližim suradnicima primio je 22. rujna polaznike oružanih snaga drugih zemalja koji polaze vojnu izobrazbu na HVU. U ovoj akademskoj godini, u Ratnoj, Zapovjedno-stožernoj i Visokoj dočasničkoj školi izobrazbu polazi

Primanje polaznika stranih OS na izobrazbi na HVU

11 pripadnika oružanih snaga iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Makedonije i Slovenije.

Brigadir Akrap zahvalio im je na povjerenju u hrvatski obrazovni vojni sustav te izrazio uvjerenje da će se ovakva i još jača suradnja na području izobrazbe nastaviti i ubuduće.

Strane polaznike je upoznao i s nekim aktivnostima koje će se provoditi tijekom ove akademske godine, u kojoj se, istaknuo je, nastava održava po novim nastavnim planovima i programima. Zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom s Hrvatskim vojnim učilištem izrazio je

vojni izaslanik Republike Slovenije u Hrvatskoj, brigadni general Bojan Šuligoj. On je upozorio na važnost školovanja pripadnika oružanih snaga u drugim zemljama. Vojni izaslanik Bosne i Hercegovine, brigadir Dragoš Milanković, zahvalio je što im je ove godine omogućeno da na školovanje upute veći broj polaznika. Jedini strani polaznik u Ratnoj školi, brigadir Mario Andrić iz Bosne i Hercegovine, rekao je da je ovo vrhunac njegove vojne izobrazbe i istaknuo visoki profesionalizam nastavnika i predavača, ocijenivši dojmove s dosadašnjeg tijeka nastave više nego dobrima.

L. PARLOV

Obljetnica oslobođanja požeške vojarne

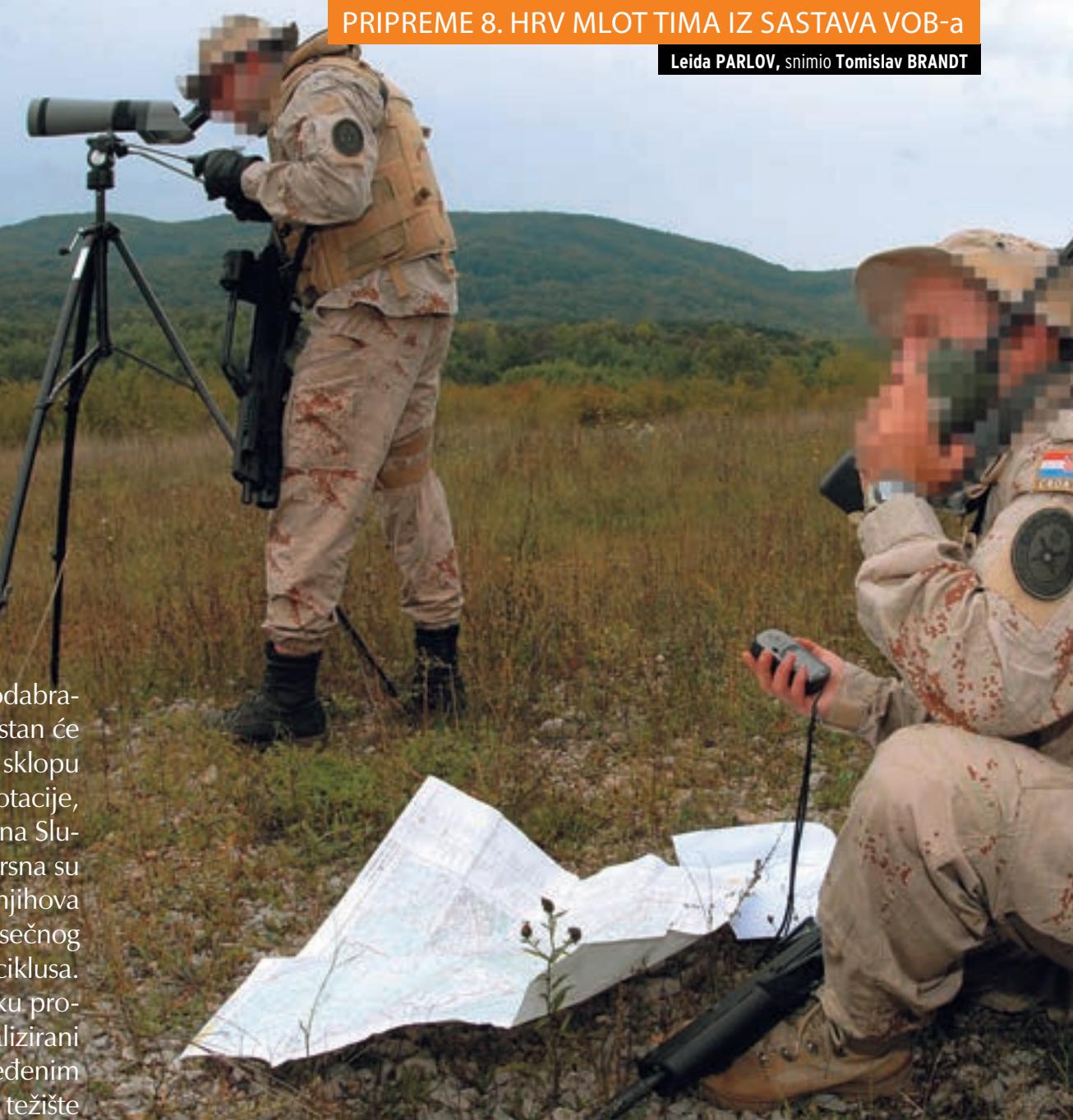
U vojarni "Požega" 17. rujna, uz nazočnost predstavnika Požeško-slavonske županije i grada Požege te brojnih predstavnika udrug proizišlih iz Domovinskog rata, obilježena je 18. obljetnica oslobođenja vojarne. Na kraju svečanosti djelatnicima, polaznicima tečaja, dragovoljnim ročnicima i gostima prigodnim se govorom obratio zapovjednik Središta za obuku i doktrinu logistike i zapovjednik vojarne "Požega", pukovnik Ivica Pejaković. On je podsjetio na sudbonosne dane stvaranja hrvatske

države i vrijeme kada se samo srcem i čvrstom voljom, a slabim oružjem, krenulo u osvajanje tadašnjih kasarni diljem Hrvatske. Sada, osamnaest godina poslije, s ponosom se sjećamo tih dana. Pejaković je podsjetio na ulogu hrvatskih branitelja, koji su osvajanjem vojarni oteli oružje da bi obranili i Požegu i Slavoniju i Hrvatsku. Svečanosti postrojavanja prethodila je misa u vojnoj kapelici sv. Ivana Krstitelja i svečano polaganje vijenaca na Trgu 123. brigade.

OJI

Sedmorica odabranih u Afganistan će se uputiti u sklopu redovite rotacije, a pripreme na Slunju svojevrsna su završnica njihova šestomjesečnog obučnog ciklusa. Završnu obuku provode specijalizirani timovi po određenim područjima, a težište

završne obuke bilo je na uvježbavanju operativnih tehniki i taktika, dnevno-noćnim ophodnjama, uvježbavanju tehnika pregovaranja s lokalnim stanovništvom i odnosu s njima kako bi se osposobili za dobivanje što kvalitetnijih podataka

U MLOT timu

Na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik", Slunj, provode se završne pripreme 8. HRV MLOT tima iz sastava Vojnoobavještajne bojne (VOB) za misiju ISAF. Sedmorica odabranih u Afganistan će se uputiti u sklopu redovite rotacije, a pripreme na Slunju svojevrsna su završnica njihova šestomjesečnog obučnog ciklusa. Završnu

obuku provode specijalizirani timovi po određenim područjima, a voditelj obuke na Slunju bio je natporučnik Domagoj Bajić iz VOB-a. Težište završne obuke bilo je na uvježbavanju operativnih tehniki i taktika, dnevno-noćnim ophodnjama, uvježbavanju tehnika pregovaranja s lokalnim stanovništvom i odnosu s njima kako bi se

velika pozornost pridaje se i obuci vozača. Sve to, naravno, u što realnijim uvjetima.

Budući da su zadaće MLOT tima među najzahtjevnijima što ih pripadnici CRCON-a obavljaju u Afganistanu, u njemu moraju biti vrhunski profesionalci. Stoga se pri sastavu tima brine o doista svakom detalju, jer tim je, kako se to zna reći oči i uši Provincijsko-rekonstrukcijskog tima(PRT).

MLOT je, podsjetimo, operativni dio vojne komponente PRT-a. Hrvatski MLOT u sastavu je PRT-a u Chaghcharanu u provinciji Ghor, gdje je vodeća nacija Litva, a u njemu su još i pripadnici oružanih snaga SAD-a, Danske i Ukrajine. Jednodnevne, noćne, višednevne ophodnje sa svrhom uspostave i održavanja kontakta s lokalnim stanovništvom, motrenje određenog područja, osiguranje aerodroma, VIP i službenog osoblja, kontrola nadzornih točaka s afganistanskom policijom - neke su od njihovih zadaća. Izrazito su mobilni, a od PRT-a se udaljuju samostalno. Obavljaju ophodnju u naseljima kako bi prikupljali informacije, procjenjivali nedostatke i pogodnosti područja, a sve radi pružanja potpore afganistskoj vlasti u obnovi i uspostavljanju vlasti na području njihova djelovanja. Moraju biti spremni i kvalitetno opremljeni za samostalni boravak na terenu i to neovisno o vremenskim uvjetima. Ne treba posebno podsjećati na surovost klime u Afganistanu: hladne zime, kad se temperatura spušta do -30°C, te , i suha i vruća ljeta, a k tome loše prometnice. Zbog svega toga u MLOT timu moraju biti sposobni i vješti vojnici, vrhunski profesionalci, psihički stabilni, vješti u komunikaciji. To su samo neke od osobina što ih vojnici moraju imati da bi uopće pristupili obuci. Da Vojnoobavještajna bojna misli o svemu tome pri odabiru djelatnika za Mobilni tim za promatra-

Velika pozornost pridaje se i opremi koja im je potrebna za kvalitetno obavljanje zadaća, ali koja im mora jamčiti najveću moguću sigurnost. Oprema je vrhunska - najsuvremenije naoružanje, specijalistička oprema u kojoj su, između ostalog, GPS uređaji, sustavi veza, noćni uređaji..., a zbog zahtjevnog terena i sigurnosti imaju motorna vozila Toyota Land Cruiser s visokim stupnjem balističke zaštite

nema najslabije karike

osposobili za dobivanje što kvalitetnijih podataka. Provodili su instinkтивna i situacijska dnevno-noćna gađanja iz osobnog naoružanja kao i gađanja iz protuoklopnih sredstava, a prošli su i obuku iz postupanja u slučaju da nađu na improvizirane minsko-eksplozivne naprave. Sastavni dio obuke jest i uvježbavanje reakcija na kontakt, zasjede, a

nje i vezu potvrđuju brojne pohvale i najviše ocjene koje svi timovi dobivaju za svoj rad.

No, osim dobrog odabira ljudi, za uspjeh je neosporno zasluzna kvalitetna i sveobuhvatna obuka, u kojoj uvježbavaju situacije što sličnije onima koje mogu očekivati u misiji. Natporučnik Domagoj Bajić u Afganistanu je bio u 6.

Svatko u timu ima svoju ulogu, ali cijeli tim mora biti dobro uigran i razmišljati i djelovati kao jedan

Budući da su zadaće MLOT tima među najzahtjevnijima što ih pripadnici CRCON-a obavljaju u Afganistanu, u njemu moraju biti vrhunski profesionalci. Stoga se pri sastavu tima brine o doista svakom detalju, jer detalji su, kako se to zna reći, oči i uši Provincijsko-rekonstrukcijskog tima

MLOT-u, i to kao zamjenik zapovjednika tima. Upravo on nam je dao dosad najbolji odgovor na pitanje koliko je obuka što je prolaze doista važna i dobra. "Sličnost obuke koju sam ja prošao sa stvarnom situacijom koja me dočekala u Afganistanu bila je nevjerojatna. Bio je to pravi *déjà vu*." A obuku je najbolje opisati jednom riječju - dril, dril, i opet dril. Svatko u timu ima svoju ulogu, ali cijeli tim mora biti dobro uigran i razmišljati i djelovati kao jedan. U MLOT timu nema najslabije karike. Opuštanja dok su na zadaći nema jer se situacija koja je u početku izgledala domaćinski može promijeniti u trenu. "Kad ste na terenu, bitan je svaki detalj", objašnjava natporučnik Bajić. Svi detalji zajedno daju

Svaki pripadnik MLOT tima ima svoju ulogu i u pripremi i u provedbi zadaće, što je i inače karakteristično za VOB, a neosporno je i da svi u timu moraju imati široko znanje iz raznih područja

mozaik, cjelokupnu sliku, koja je, kaže, bitna, kako za sigurnost tima tako i za prikupljanje podataka, te kvalitetno obavljanje zadaće.

Sve faze u obuci razrađene su do najsitnijih detalja, a svaki dio se ocjenjuje. Natporučnik Dražen Šetit objasnio je kako svaki pripadnik MLOT tima ima svoju ulogu i u pripremi i u provedbi zadaće, što je i inače karakteristično za VOB, a neosporno je i da svi u timu moraju imati široko znanje iz raznih područja.

Pri sastavu tima nastoji se da u njemu bude i netko tko je već prije bio u Afganistanu.

Velika pozornost pridaje se opremi koja im je potrebna za kvalitetno obavljanje zadaće, ali koja im mora jamčiti i najveću moguću sigurnost. Oprema je, potvrđili su nam naši sugovornici, doista vrhunska - najsuvremenije naoružanje, specijalistička oprema u kojoj su, između ostalog, GPS uređaji, sustavi veza, noćni uređaji..., a zbog zahtjevnog terena i sigurnosti imaju motorna vozila Toyota Land Cruiser s visokim stupnjem balističke zaštite.

Priprema i obuka MLOT timova za misiju ISAF samo je jedna u nizu zadaća Vojnoobavještajne bojne. Osim navedene zadaće, pripadnici VOB HKoV-a sudjeluju u provedbi zajedničke zadaće u sklopu hrvatsko-američkog CS OMLT tima, te aktivno sudjeluju u obuci drugih sastavnica CRCON-a za misiju ISAF, a nadasve kvalitetno obavljaju i sve svoje namjenske zadaće u domovini. ■

Snaga u pokretu

MAN Importer Hrvatska je član poslovne grupe Auto Hrvatska.

Univerzalci s pogonom na svim kotačima.

MAN nudi pravo rješenje za svaki logistički vojni scenarij. Osim TGA, TGM i TGL kategorije vozila važnu ulogu u vojnoj primjeni imaju i HX i SX modeli, specijalno razvijeni za ispunjavanje vojnih zadataka. Zbog univerzalne kombinacije maksimalne mobilnosti, pouzdanosti i snage, s ekonomičnim učinkom u eksploataciji, vozila su pogodna za sve logističke i taktičke namjene.

Glavni uvoznik za Republiku Hrvatsku:
MAN Importer Hrvatska d.o.o., Zagreb

www.man.hr
www.man-mn.com/militarytrucks

Transport worldwide. Powered by MAN.

MAN Nutzfahrzeuge

Leida PARLOV, fotoarhiva: OSMVO

Riječ je o tečaju što ga je Središte za međunarodne vojne operacije u suradnji s MORH-om prvi put organiziralo i provelo za potrebe nekog drugog tijela državne uprave. Na tečaju je bilo 16 polaznika, a svrha je bila upoznati ih i osposobiti za rad u međunarodnom okruženju, u misijama i operacijama u kojima sudjeluju pripadnici OSRH

Tečaj Osnove operacija potpore miru

U Obučnom središtu za međunarodne vojne operacije (OSMVO) od 14. do 17 rujna održavao se tečaj Osnove operacija potpore miru, koji su polazili pravosudni dužnosnici i djelatnici Ministarstva pravosuđa. Riječ je o tečaju što ga je OSMVO u suradnji s MORH-om prvi put organizirao i proveo za potrebe nekog drugog tijela državne uprave. Na tečaju je bilo 16 polaznika, a svrha je bila upoznati ih i osposobiti za rad u međunarodnom okruženju, u misijama i operacijama u kojima sudjeluju pripadnici OSRH. Voditelj tečaja, koji se održavao u vojarni "Vitez Damir Martić" u Rakitju, bio je satnik Miroslav Vagner, a u provođenju tečaja sudjelovalo je još 11 djelatnika Središta, svi s bogatim iskustvom iz sudjelovanja u međunarodnim mirovnim misijama. U temeljnoj teoretskoj obuci polaznici tečaja upoznali su se sa znače-

Razumijevanje kulturoloških razlika i prilagodba ponašanja, tehnike upravljanja stresom, tehnike preživljavanja, ugroze s kojima se mogu susresti tijekom rada u misijama, zaštita informacija, politički i pravni okvir u kojem se provode mirovne operacije, odnos s medijima, primjena tehnika za grupnu i osobnu sigurnost, tehnike pregovaranja i uporabe prevoditelja, struktura i funkciranje oružanih snaga u mirovnim misijama - samo su neka od područja obrađenih na tečaju.

njem razumijevanja i poznavanja aspekata funkciranja u višenacionalnom vojnem i civilnom okruženju kao i s brojnim "nevojnim" aspektima međunarodnih mirovnih misija i operacija.

Razumijevanje kulturoloških razlika i prilagodba ponašanja, tehnike upravljanja stresom, tehnike preživljavanja, ugroze s kojima se mogu susresti tijekom rada u misijama, zaštita informacija, politički i pravni okvir u kojem se provode mirovne operacije, odnos s medijima, primjena tehnika za grupnu i osobnu sigurnost, tehnike pregovaranja i uporabe prevoditelja, struktura i funkciranje oružanih snaga u mirovnim misijama - samo su neka od područja obrađenih na tečaju. Polaznici tečaja pokazali su veliko zanimanje za sve aspekte mirovnih misija i operacija, a posebice za život i rad u misijama, s čime su ih predavači na najbolji način upoznali na temelju svojih bogatih iskustava iz rada u multinacionalnom okruženju.

Tečaj je proveden na engleskom jeziku, a po završetku polaznici su dobili certifikate o sudjelovanju na tečaju. Ova aktivnost, još jedna u nizu što ih je Obučno središte za međunarodne vojne operacije uspješno realiziralo, rezultat je suradnje koju MORH i OSRH od 2007. provode u sklopu Međuresornog radnog tijela za koordinaciju doprinos Republike Hrvatske mirovnim operacijama s ministarstvima vanjskih poslova i europskih integracija, unutarnjih poslova, financija, pravosuđa te gospodarstva, rada i poduzetništva.

S obzirom na više nego pozitivne reakcije polaznika, očekuje se nastavak i produženje međuresorne suradnje u segmentu obuke. Sljedeći ovakav tečaj za potrebe Ministarstva pravosuđa trebao bi se održati u prvoj polovici sljedeće godine. ■

Između više od trideset sudionika na skupu su bili predstavnici različitih institucija, kao i gosti iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Slovenije, što je omogućilo promatranje pojma sigurnosti iz različitih kutova, a svi su se složili da je pitanje sigurnosti naše regije prioritetno

Međunarodni znanstveni skup o REGIONALNOJ SIGURNOSTI

U vojarni "Kovčanje" na otoku Lošinju od 17. do 20. rujna održan je međunarodni znanstveni skup pod nazivom "Regionalna sigurnost i multilateralna suradnja – Republika Hrvatska i jugoistok Europe". Realiziran kao sada već tradicionalna aktivnost, navedeni znanstveni skup je svojevrsni nastavak međunarodne konferencije pod nazivom "Hrvatska i europsko sigurnosno okruženje" iz rujna 2007. i znanstvenog skupa "Obrambeno i sigurnosno obrazovanje u XXI. stoljeću" iz rujna 2008. Kao i prethodna dva, tako je i ovaj organiziran u suradnji Centra za sigurnosne studije zagrebačkog Fakulteta političkih znanosti s MORH-ovim Institutom za istraživanje i razvoj obrambenih sustava, a realiziran je u sklopu znanstveno-istraživačkog projekta "Republika Hrvatska u europskoj sigurnosnoj arhitekturi", koji se provodi na Fakultetu političkih znanosti pod vodstvom prof. dr. sc. Siniše Tatalovića.

Na otvorenju skupa, uime organizatora sudionike su pozdravili predstojnik Centra dr. sc. Siniša Tatalović, savjetnik Predsjednika RH za unutarnju politiku, i ravnatelj Instituta brigadir Dario Matika. Oni su istaknuli važnost nastavka suradnje dviju znanstvenih institucija na području sigurnosne arhitekture. Zadovoljstvo suradnjom Fakulteta političkih znanosti s Ministarstvom obrane i Glavnim stožerom izrazio je i dekan FPZ-a prof. dr. sc. Vlatko Cvrtila, a o važnosti teme skupa govorio je i general-pukovnik Slavko Barić, zamjenik načelnika GSOS-a. Oni su osim toga, dali i neposredni doprinos sudjelovanjem u radu skupa.

Između više od trideset sudionika na skupu su bili predstavnici različitih institucija, kao i gosti iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Slovenije, što je omogućilo promatranje pojma sigurnosti iz različitih kutova, a svi su se složili da je pitanje sigurnosti naše regije prioritetno, osobito sada u razdoblju aktualne globalne gospodarske krize, sa svim izazovima što ih je kriza uzrokovala ili potaknula. Većina sudionika bili su studenti i znanstveni novaci Fakulteta političkih znanosti sa Sveučilišta u Zagrebu, ali bilo ih je i s odgovarajućeg sarajevskog i beogradskog fakulteta.

U sklopu trodnevног skupa održana su četiri panela, na kojima su sudionici razmijenili spoznaje i mišljenja o regionalnoj sigurnosti jugoistoka Europe, te sigurnosnim izazovima koji se pred nju postavljaju. Na prvom, uvodnom panelu razmatrani su europski sigurnosni procesi i sigurnosna suradnja na prostoru jugoistočne Europe, a vrlo iscrpljeno izlaganje imao je dekan FPZ-a prof. dr. sc. Vlatko Cvrtila. Na drugom panelu razmatrane su sigurnosne politike Hrvatske, Makedonije i Albanije, te njihova međusobna povezanost i različitosti. O toj temi vrlo detaljna izlaganja imali su prof. dr. sc. Siniša Tatalović i mr. sc. Robert Barić, nakon čega se razvila konstruktivna rasprava u koju su bili uključeni gotovo svi sudionici skupa. Treći panel, pod predsjedavanjem generala Slavka Barića, realiziran je u sklopu obrade sigurnosnih politika Srbije i Bosne i Hercegovine, a referenti su bili prof. dr. sc. Predrag Simić s Fakulteta političkih nauka u Beogradu i prof. dr. sc. Izet Beridan s Fakulteta političkih nauka u Sarajevu. Oni su "iz prve ruke" obrazložili aktualno sigurnosno stanje u svojim zemljama i perspektive njegova daljnog razvoja. Četvrti panel održan je o sigurnosnoj politici Slovenije, Rumunjske, Bugarske i Grčke, čime je zatvoren područje jugoistoka Europe. Sva izlaganja bit će objavljena u zborniku koji bi trebao biti dovršen do kraja godine. ■

PREDSTAVLJAMO

Napisao i snimio **Toma VLAŠIĆ**

U karlovačkoj vojarni "Kamensko" od 22. do 25. rujna održano je u organizaciji Uprave za materijalne resurse MORH-a predstavljanje nesmrtonosnog oružja - elektrošokera poznate američke tvrtke Taser. Predstavljanju su nazočili gosti iz Albanije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Slovenije te predstavnici OSRH i MUP-a Republike Hrvatske. Bili su nazočni i predstavnici Veleposlanstva SAD-a te tvrtke ETIS, zastupnika Tasera za RH. Prezentaciju su otvorili predstavnik Uprave za materijalne resurse MORH-a pukovnik Rudolf Klicper i Carl Deavers iz tvrtke Taser. Radni dio predstavljanja vodio je glavni instruktor tvrtke Taser, Hans Marrero. Taj je bivši marinac jedan od najvećih poznavatelja problematike uporabe elektrošokera kao učinkovite nesmrtonosne alternative. Iako je u početku rabljen kao policijsko oružje, dobri rezultati su mu proširili listu zainteresiranih. Uporaba vojski u mirovnim misijama i operacijama nametnula je i vojnicima potrebu za nesmrtonosnim tehnologijama što će im dati opciju koja nije smrtonosna, ali može učinkovito umiriti protivnika.

Rezultati nekih studija, koje su analizirale iskustva iz stvarne praktične uporabe, govore da je riječ o tehnologiji koja od svih nesmrtonosnih tehnologija i postupaka ima najmanju stopu ozljedenih izgrednika i policajaca. Dosad je Taser uporabljen više od 100 000 puta u stvarnim situacijama, a iznimno nizak stupanj trajnih ozljeda i još niži stupanj slučajeva s kobnim ishodom pokazuje da je riječ o učinkovitom i sigurnom načinu svladavanja izgrednika

Uz opis tehničkih značajki elektrošokera Taser X26, sudionicima je svakako najzanimljiviji bio stvarni prikaz rada. Marrero je dugogodišnji instruktor borilačkih vještina, a njegovo je, predstavljanje odisalo njegovim iskustvom. Spomenimo kako je radeći na razvoju i poboljšavanju, iskušavao rezultate elektrošokera metodom pokusa na samom sebi. I to više od 350 puta. Spomenimo i da je Hrvatska 55. država u kojoj Marrero predstavlja elektrošoker.

Tijekom našeg boravka na predstavljanju, tri su sudionika dragovoljno sudje-

lovala u testiranju uređaja na sebi. To je bio najizravniji mogući način da se svi uvjere u učinkovitost i bezopasnost. Iako su bili podvrgnuti djelovanju elektrošoka u trajanju od pet sekundi, svi su se nakon nekoliko sekundi odmora bez teškoća podignuli s poda i sa smiješkom odgovarali na pitanja kolega kako su podnijeli demonstraciju i kako to zapravo izgleda.

Izvorno policijsko oružje, Taser se počeo probijati i u vojne redove. Osim standardne samostalne uporabe, razvili su i spojnice koji povezuju standardno oružje (npr. sačmaricu ili jurišnu pušku) s elektrošoke-

Moderna vojska karakteristična je i po sve većoj uporabi nesmrtonosnog oružja. Ta je kategorija tradicionalno vezana uz policijske zadaće, ali sve veći angažman vojski u mirovnim misijama otvara širi prostor i za takvo oružje u vojnim arsenalima

Upoznavanje s novim oružjem

rom te se tako dobije zanimljiva i priručna kombinacija dva tipa raznovrsnog oružja.

Tehničke značajke

U posljednjoj inačici Taser M26/X26 sliči pištolju, u koji se smješta baterija i dvije sonde. Sonde se istodobno ispucaju u izgrednika, a iza sebe vuku žice kojima su spojene na uređaj. Zatim se pusti električni impuls, neopasan, ali neugodan, koji onesposobljava izgrednika. Riječ je o udaru napona oko 50 000 V, jakosti 2 do 3 mA.

Najvažniji je skok napravljen prije desetak godina, kad se pristupilo razvoju nove inačice sustava, koja je trebala ukloniti sve nedostatke uočene

na ranijim generacijama Tasera. Naime, dotad su rabljeni Taseri od 7 wata, koji su se tijekom policijske uporabe pokazali kao vrlo korisno sredstvo. No, zamjećeno je da u slučaju uporabe protiv usredotočenih (agresivnih, bijesnih) osoba sustav ponekad ne funkcioniра dobro. Te su osobe ponekad, istina rijetko, i nakon elektrošoka nastavile s agresivnim postupcima, svjesno trpeći bol i nelagodu.

U tvrtki su nastojali unaprijediti sustav pa su počeli sa serijom pokusa ne bi li razvili učinkovitiji uređaj. Otkrili su da uređaji od 26 wata i energije od 1,76 J izazivaju snažne mišićne kontrakcije, koje trenutačno onemogućavaju svjesnu mišićnu aktivnost.

Nakon toga se pristupilo pokusima na ljudima. Više stotina dobrovoljaca podvrgnulo se djelovanju nove inačice Tasera. Rezultati su bili izvrsni. Svi testirani pojedinci, nakon što su "taserirani", trenutačno su se rušili na pod i nisu bili sposobni učiniti ništa. Oporavak je bio brz i nekoliko sekundi nakon udara mogli su ustati i stajati bez ikakvih posljedica.

Uspjeh testova pokazao je da je riječ o učinkovitom i neopasnom oružju jer se nijedan dobrovoljac nije potužio na ozbiljnije zdravstvene tegobe nakon "taseriranja". Provedena su i opsežna medicinska ispitivanja sigurnosti uređaja, a dostupni rezultati navode na zaključak da kod primjene na zdrave osobe ne izaziva negativne posljedice. Tvrta čak navodi da je riječ o oružju za koje je provedeno najviše medicinskih istraživanja o učincima na ljudi.

Rezultati nekih studija koje su analizirale iskustva iz stvarne praktične uporabe govore da je riječ o tehnologiji koja od svih nesmrtonosnih tehnologija i postupaka ima najmanju stopu ozlijedenih izgrednika i policajaca. Dosad je Taser uporabljen više od 100 000 puta u stvarnim situacijama, a iznimno nizak stupanj trajnih ozljeda i još niži stupanj slučajeva s kobnim ishodom pokazuje da je riječ o učinkovitom i sigurnom načinu svladavanja izgrednika.

Kako je riječ o, u osnovi, elektroničkoj napravi, moguće je povezivanje na PC računalo putem USB sučelja. Oružje zapisuje vrijeme i datum, trajanje, energiju, stanje baterije. Ti podaci se prenose na računalo USB vezom i spremaju kao posebna datoteka. Tako se maksimalno nadzire uporaba oružja i omogućava jednostavnija istraga u slučaju potrebe.

Za olakšano ciljanje instaliran je laserski ciljnik, a postoji i dvostrana kočnica, postavljena tako da je korisnik može lagano dosegnuti palcem ruke kojom drži oružje. ■

Iako izvorno policijsko oružje, Taser se počeo probijati i u vojne redove. Osim standardne samostalne uporabe, razvili su i spojnice koji povezuju standardno oružje s elektrošokerom te se tako dobije zanimljiva i priručna kombinacija dva tipa raznovrsnog oružja

im tehnologijama

VJEŽBA U VODAMA BALTIČKOG MORA

Nadan M. PETRI

Spašavanje podmorničara iz potonule podmornice složen je i opasan postupak, koji se može usporediti samo sa spajanjem Mjesečeva modula na matrični svemirski brod. Sve ratne flote koje imaju i podmornice imaju obvezu posjedovati sustav za spašavanje posade potonule podmornice. Ta obveza nije tek simbolična i snage koje se angažiraju u planiranju, organizaciji i provedbi spašavanja nisu tek "utjeha obiteljima koje čekaju", već iznimno profesionalne, opremljene, vrhunski obučene i stalno spremne snage. Na sreću, potonuća podmornica su rijetkost. Na ne-sreću, ona redovito završavaju gubitkom života i radiološkom ugrozom okoliša

Na razini NATO-a, o problemima spašavanja posada potonulih podmornica skrbi radna skupina SMER WG (engl. Submarine Escape and Rescue Working Group), koja okuplja eksperte iz relevantnih područja podmorničarstva, kao i iz medicine podmorničarstva. Premda Hrvatska u tom tijelu nema svojeg predstavnika, Oružane snage RH mogle bi sudjelovati u spašavanju podmorničara pružajući tehničku pomoć, ali i sudjelujući u liječenju spašenih. Ako potonula podmornica doživi prodor vode, potrebno je natlačiti atmosferu podmornice postojećim zalihamama zraka kako bi se kompenzirao visoki hidrostatski tlak iz morskog okoliša. Tada podmorničari u pogibelji dišu zrak pri povišenom tlaku, što je temelj za nastanak specifičnih bolesti, tzv. disbarizama, navlastito dekompresijske bolesti i barotraume pluća s moždanom arterijskom embolijom. Te dvije bolesti jesu najteže i potencijalno smrtonosne posljedice promjene tlaka.

Spoznanje i vještine postignute na vježbi Crown Eagle 2009, održanoj u vodama Baltičkog mora od 7. do 11. rujna 2009., potvrđuju potrebu stalnog uvježbavanja snaga namijenjenih spašavanju podmorničara. Na vježbi su kao promatrači sudjelovali i brigadiri Nadan Petri i Goran Gudelj iz Vojnozdravstvenog središta Zapovjedništva za potporu, ukrcani na poljski brod ORP "Lech". Na vježbi su sudjelovale namjenski organizirane snage poljske Ratne mornarice (podmornica OPRP "Bielik", raketna fregata ORP "Pułaski", školski brod ORP "Wodnik", spasilački brod ORP "Lech", spasilački kuter ORP "Zbyszko" i ORP "Maćko", transportni kuter "K-5", helikopteri Mi-14 i SH-2G, pokretna sanitetska spasilačka ekipa, sanitet u ratnoj luci Oxywie) te švedski spasilački brod "Belos", na koji je stalno ukrcana i spasilačka podmornica "Urf". Prema scenariju vježbe, podmornica je "potonula" na dno, nakon čega je utvrđeno

Spoznanje i vještine postignute na vježbi Crown Eagle 2009, održanoj u vodama Baltičkog mora od 7. do 11. rujna 2009., potvrđuju potrebu stalnog uvježbavanja snaga namijenjenih spašavanju podmorničara

KRUNSKI ORAO

da je nesposobna za manevr i da popravak nije moguć, pa je odlučeno da posada napusti podmornicu. Spasilačka podmornica "Urf" je pristupila podmornici "Bielik" te je potom uspješno obavljen prihvat posade.

Skupno i pojedinačno spašavanje

Dva su temeljna načina napuštanja podmornice: pojedinačno i skupno. Pojedinačno spašavanje je moguće kroz sve otvore na podmornici, no oni se prethodno moraju naplaviti. Pri tome je podmorničar, makar kratkotrajno, izložen visokom hidrostatskom tlaku stupca morske vode. Izlazak na površinu je moguć uz uporabu tzv. Stenkijeve kapuljače (Steinke hood), što je koncepcija usvojena u mornaricama NATO-a, navlastito uvježbavana u američkoj i britanskoj, ili pak uz uporabu aparata za spašavanje posebne konstrukcije, tzv. IDA (ruski: individualnij dihateljnij aparat), što je koncepcija koju i dalje njeguju istočne mornarice. Potonju koncepciju imala je i bivša jugoslavenska mornarica. Obje koncepcije imaju svoje prednosti i nedostatke. Granična dubina s koje je moguće osobno spašavanje uz uporabu Stenkijeve kapuljače najvjerojatnije je manja od 200 m, dok je uz uporabu aparata IDA ta dubina navodno fantastičnih 600 m, što je po neprovjerjenim podacima i obavljenom s ruske podmornice "Komsomolec", pri njezinom potonuću u travnju 1989. Spašavanje uz uporabu spasilačke podmornice najvjerojatnije je ograničeno na široki raspon dubina od 200 do 700 m. Posebna varijanta skupnog spašavanja obavlja se uz uporabu kapsule za spašavanje, što je složena tehnička varijanta na uporabi u podmornicama Rusije i Indije.

Skupno spašavanje je naizgled praktičnije, jer se iz podmornice odjednom može evakuirati veći broj ljudi, no tehnički je mnogo složenije. Spašavanje je moguće uz uporabu tzv. spasilačkog zvona (McCannovo zvono ili PTC, od engl. Personnel Transfer Capsule) ili spasilačke podmornice. Zvono se spušta s

Na vježbi su kao promatrači, sudjelovali brigadiri Nadan Petri i Goran Gudelj iz Vojnozdravstvenog središta Zapovjedništva za potporu, ukrcani na poljski brod ORP "Lech"

matičnog broda do dubine na kojoj se, preko otvora istih dimenzija koji se nalaze na zvonu i podmornici, spaja s podmornicom neovisno o tome vlada li u podmornici normalni ili povišeni tlak. Na isti se način s potonulom podmornicom spaja spasilačka podmornica. Brod "Belos" može se spojiti s potonulom podmornicom pod kutom od 45° i odjednom prevesti najviše 35 podmorničara. Kut pod kojim bi se podmornica nakon potonuća našla na dnu jest kritični element za mogućnost spašavanja na taj način.

No, čak i ako se posada spasi, a posebno ako su prije spašavanja podmorničari disali pri povišenom tlaku, opasnosti nisu prošle. Kod spašenih postoji rizik od nastanka dekompreziske bolesti i plinske embolije mjehurićima dušika u arterije mozga, a rizik je osobito naglašen pri osobnom spašavanju. Liječenje spašenih može se provesti u barokomorama spasilačkih brodova ili na kopnu. Stoga je Ratna mornarica Republike Poljske već nekoliko godina angažirana na iznimno zahtjevnom i skupom projektu opremanja kopnenih etapa sanitetskog zbrinjavanja spašenih podmorničara višemesnim transportnim barokomorama. Do danas su izgrađene četiri od šest planiranih. Pri osobnom spašavanju, podmorničarima prijeti i za život opasno pothlađivanje, posebice u hladnim morima. Uporaba posebnih odijela (engl. Submarine Escape and Immersion Equipment, odnosno tzv. Mark 10 Suit) omogućuje veće izglede za preživljavanje. Tijekom vježbe Crown Eagle, sanitet RM Poljske razvio je i tzv. hiperbarično selo u krugu male bolnice u ratnoj luci Oxywie, Gdynia. ■

nad Baltikom

M777 SVE BROJNIJI

Narudžbom za još 63 lake haubice M777, vrijednom 118 milijuna dolara broj se kupljenih haubica povećao na 800. Proizvođač je BAE Systems, a kupci su američki marinski korpus (USMC) za 38 i kanadska vojska za 25 sustava. Za posao je odgovoran pogon BAE Systems u Hattiesburgu, u američkoj saveznoj državi Mississippi gdje se obavlja završno sklapanje i testiranje. Haubica M777 je revolucionarna po primjeni naprednih materijala, slitina aluminija i titana što je rezultiralo masom od samo 4,2 tone. Spomenimo da standardna haubica sličnih tehničkih značajki ima dvostruko veću masu. Zbog manje mase pogodna je za brzi razmještaj i uporabu na teškim terenima. Kanadska i američka vojska rabi ih u Afganistanu, a osim standardnog streljiva može rabiti novu generaciju naprednog streljiva kao što je projektil Excalibur. Zbog toga se mogu očekivati i daljnje nabave jer je riječ o topničkom sustavu prilagođenom taktičkim zahtjevima modernog bojišta.

M. PETROVIĆ

Foto: Business Wire

NOVI PATROLCI ZA KANADSKU OBALNU STRAŽU

Početkom rujna kanadski ministri obrane i ribarstva izjavili su da će kanadska obalna straža dobiti devet novih patrolnih brodova srednjeg doplova, koji se temelje na platformi nizozemskog projekta Stan Patrol 4207 s ponekom izmjenom. Ugovor vrijedan 194 milijuna dolara za gradnju devet novih plovila dodijeljen je kanadskoj tvrtki Irving Shipbulding iz Halifaxa.

Radovi na izgradnji plovila su već započeli; prvi bi brod trebao biti u službi tijekom 2011. dok bi posljednji brod bio isporučen 2013. Prema prijašnjim najavama, tako opsežan projekt uvelike će pridonijeti kanadskoj brodograđevnoj i pratećoj indu-

striji. Patrolni brodovi imat će duljinu oko 43 m, maksimalnu brzinu 25 čv, doplov do 2000 Nm i autonomiju od dva tjedna bez dodatnog punjenja zaliha.

Novi patrolni brodovi zamijenit će postojeća plovila u floti koja se nalaze pri kraju životnog ciklusa. Pet plovila bit će dodijeljeno Upravi za ribarstvo i oceane za programe konzervacije i zaštite pomorskog dobra, Quebeca i pacifičkih regija. Preostala četiri broda bit će dio zajedničkog programa s kanadskom policijom radi povećanja maritimne sigurnosti na morskom putu Velika jezera – St. Lawrence.

M. PTIĆ GRŽELJ

NOVI TERMOVIZORI

Vojske diljem svijeta sve više kupuju termalne ciljnice druge generacije koji su lakši, tiši te troše manje energije. Zato su pogodniji za stvarnu terensku primjenu jer smanjuju opterećenje vojnika i količinu baterija koju moraju nositi. Najveći su kupci tehnološki napredne vojske, koje svojim pripadnicima žele omogućiti učinkovito obavljanje zadaća oslanjanjem na najmodernije dostupne tehnologije. Jedna od tvrtki koje nude napredne termovizore jest britanska BAE Systems, a dosad je isporučila više od 42 000. Najveći je kupac američka vojska koja s BAE Systemsom ima petogodišnji ugovor o kupnji vrijedan više od 560 milijuna dolara. Njihov trenutačno najnapredniji uređaj nosi oznaku TWS, a riječ je o tehnologiji nehladenog vanadij oksid mikrobolometra.

M. PETROVIĆ

Foto: BAE Systems

ZAŽIVIO SAC PROGRAM

Program Strategic Airlift Capability, osmišljen radi zadovoljenja potreba za strateškim zračnim transportom više zemalja, sredinom rujna je zaživio. Naime, strateški transportni avion C-17 Globemaster III obavio je prvi let i transport opreme i ljudstva u Kandahar, u Afganistanu.

Operativni dio programa Strategic Airlift Capability čini Multinacionalni transportni zrakoplovni puk, ustrojen na temelju dogovora petnaest zemalja članica NATO saveza te dvije zemlje članice programa Partnerstvo za mir (Bugarska, Češka, Danska, Estonija, Mađarska, Italija, Latvija, Litva, Ni-

zozemska, Norveška, Poljska, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Sjedinjene Američke Države, Švedska i Finska). Multinacionalni transportni zrakoplovni puk smješten je u mađarskoj zrakoplovnoj bazi Papa, i zasad raspolaze s jednim od ukupno tri naručena transportna aviona C-17 Globemaster III. Predviđeno je da Multinacionalni transportni zrakoplovni puk daje potporu NATO-ovim operacijama, da bude na raspolaganju UN-u i Europskoj uniji kao i za druge potrebe (humanitarne krize i razne katastrofe).

I. SKENDEROVIC

PROGRAM MODERNIZACIJE RADARA ZA F-15E

Američki proizvođač zrakoplovne tehnike tvrtka Boeing je početkom rujna objavio da je zajedno s američkim ratnim zrakoplovstvom prešla na novo označavanje nove generacije AESA (Active Electronically Scanned Array Radar) radara, koji se ugrađuju na borbenе avione F-15C Eagle i F-15E Strike Eagle. Riječ je o provođenju planirane faze u sklopu programa modernizacije radara (RPM - Radar Modernization Program) na spomenutim borbenim avionima, odnosno AESA radara koji je dobio oznaku AN/APG-82(V)1. On je derivat radara APG-63v3, koji se trenutačno rabi na kasnijim modelima F-15C, japanskim F-15J te singapur-

skim F-15SG. Radar APG-63v3 kombinira AESA softver radara APG-63v2 te hardverska poboljšanja napravljena na radaru APG-79, koji je razvijan za potrebe borbenih aviona F/A-18E/F i EA-18G. Američko ratno zrakoplovstvo

razmatra modernizaciju aviona F-15C s radarima AN/APG-82(V)1, da bi se poboljšala njihova iskoristivost ne samo u zadaćama zrak – zrak nego i u zadaćama zrak – zemlja.

Prema navodima proizvođača radara AN/APG-82(V)1, tvrtke Raytheon, novi senzorski sustav u sklopu RPM-a aviona F-15 bi trebao donijeti do 20 puta bolje performanse glede operativnih troškova, održavanja i životnog vijeka. Prva letna testiranja F-15 opremljenog AN/APG-82(V)1 radarem trebaju započeti početkom 2010., dok se uvođenje u operativnu uporabu planira za 2014. godinu.

I. SKENDEROVIC

RASPREMA DANSKIH KORVETA KLASE NIELS JUEL

Danska kraljevska ratna mornarica je 18. kolovoza ove godine u svojoj vojnoj mornaričkoj bazi Korsor isključila iz aktivnog sastava i stavila u raspremu tri korvete klase Niels Juel. Sve tri korvete izgrađene su u danskom brodogradilištu Aalborgu od 1978. do 1980. Plovila maksimalne istisnine 1450 t i duljine 84 m su od 1998. do 2000. prošla modernizaciju predviđenu sredinom operativnog ciklusa kao i veliki remont svih elektroničkih sustava. Kako su brodovi građeni u hladnoratovskoj eri,

dobili su snažno naoružanje. Zbog toga je tijekom modernizacije uložen velik trud da se prilagode današnjim zahtjevima za nadzorom mora, potragom i spašavanjem unesrećenih, sudjelovanja u vježbama i operacijama NATO-a i UN-a.

Prema sadašnjim planovima razvoja danske ratne mornarice, ove korvete zamijenit će još neizgrađene fregate klase Ivar Huitfeldt, ponajprije namijenjenima protuzračnoj obrani.

M. PTIĆ GRŽELJ

NOVA GENERACIJA KAMIONA

Američka vojska traži dopunu a možda i zamjenu za postojeću obitelj srednjih taktičkih vozila FMTV (Family of Medium Tactical Vehicles). FMTV je u uporabi od 1991., a dosad je isporučeno više od 53 000 kamiona i prikolica korisnicima. Kamioni su se dokazali u najtežim uvjetima diljem svijeta. Sad ih proizvodi BAE Systems koji je kupio tvrtku Stuart & Stevens, njihova izvornog proizvođača. Od 2003. je za FMTV dostupna i nova okloprena kabina Low Signature Armoured Cab. Predviđa se da će američka vojska trebati 12 400 novih kamiona i 10 900 prikolica. BAE Systems se nuda da će uspjeti dobiti i taj posao te osigurati zaposlenost pogona u gradu Sealyju u Teksasu do 2014. Pogon u Teksasu zapošljava više od 2700 ljudi te ima bogato iskustvo u konstruiranju i proizvodnji taktičkih kamiona.

M. PETROVIĆ

Foto: Business Wire

ODGOĐEN INDIJSKI PROGRAM PODMORNICA SCORPENE

Novinska izvješća potvrdila su nagađanja o odgodi programa gradnje šest podmornica tipa Scorpene na navozima indijskog brodogradilišta Mazagon Dock Ltd. za barem dvije godine. Prva je podmornica trebala biti dostavljena u prosincu 2012. a vrlo je vjerojatno da neće biti završena prije kraja 2014. Ta-kođer se očekuje dvostruki rast troškova

programa na 4.2 milijarde dolara zbog rasta cijena specifične opreme od potpisivanja ugovora u listopadu 2005.

Postoji rastuća bojazan u stručnim krugovima o sposobnostima navedenog brodogradilišta u izgradnji sofisticiranih plovila prema međunarodnom standardima. Trenutačno brodogradilište Mazagon Dock gradi dva razarača i

dvije fregate. Praznina nastala prestankom gradnje njemačkih podmornica Type 209/1500 (klasa Shishumar) prije više od 10 godina, dovele je u sumnju sposobnost projektiranja i gradnje podmornica, što se navodi kao glavni razlog odgode programa podmornica Scorpene.

M. PTIĆ GRŽELJ

BRITANSKI LYNXOVI DOBIVAJU NOVE MOTORE

Tvrtka AgustaWestland, koja je dio konzorcija Finmeccanica, početkom rujna uspješno je obavila prvi probni let transportnog helikoptera Lynx AH Mk.9A, kakve rabi britanska vojska, s novom pogonskom skupinom koju čine dva turbovratilna motora CTS800-4N. Prvi probni let je obavljen svega deset mjeseci nakon što je AgustaWestland sklopila ugovor za njegovo

integriranje na helikopter Lynx AH Mk.9A. Ugovorom je predviđeno opremanje 12 helikoptera s motorima CTS800-4N; prva četiri helikoptera bit će isporučena do kraja ove godine, dok će preostalih osam helikoptera biti isporučeno tijekom 2010. godine.

Posebnost motora CTS800-4N jest njihovo pružanje do 37% više snage, u odnosu na

prijašnje turbovratilne motore Rolls-Royce Gem Mk 42. Uz to, što je uobičajeno za nove generacije motora, popratna pojava su niži operativni troškovi, te znatno bolje tzv. hot

and high performanse, što se odnosi na uporabu helikoptera u području s visokim temperaturama i nadmorskim visinama.

I. SKENDEROVIC

Petnaest godina nakon početka proizvodnje, porodica švedskih borbenih vozila CV90 još se uvi-jek proizvodi te postiže uspjehe na izvoznom tržištu, a buduće se narudžbe protežu iza 2010.

RAZVOJ ŠVEDSKOG BORBENOG VOZILA CV90

Borbeno vozilo pješaštva (BVP, eng. Infantry Fighting Vehicle - IFV) CV9040 bilo je izvorno razvijeno da bi se ispunio zahtjev švedske vojske, ali je tvrtka BAE Systems Hägglunds još u ranom stadiju primijetila potencijal izvoza vozila prilagođenih zahtjevima kupaca.

Početna točka bila je osnovno vozilo naoružano topom kalibra 25 mm M242 Bushmaster, koji je bilo dio ranog švedskog programa CV90, ali nikada nije izišlo iz stadija prototipa. Njega je naslijedio CV9030 - modificirani CV90 s istim podvozjem na koje je bila

montirana nova kupola za dvije osobe, razvijena u BAE Systems Hägglundsu, naoružana novim jačim topom 30 mm Bushmaster II te suosnom (koaksijal-nom) strojnicom kalibra 7,62 mm.

Prvi strani kupac za CV9030 Mk I bila je Norveška. Budući razvoj vodio je k inačici Mk II - u uporabi u vojskama Finske i Švicarske. Trenutačna inačica CV9035 Mk III u proizvodnji je za Dansku i Nizozemsku.

Tvrta BAE Systems Hägglunds uobičajeno opskrbljuje kupce s prvim kontingentom kompletne vozila nakon

čega slijedi isporuka kupola koje se izrađuju u pogonima tvrtkinih lokalnih kooperanata te se ugrađuju na dobivena vozila.

Vidljiva je fleksibilnost u projektiranju vozila CV9030/9035 da bi se ispunili specifični zahtjevi kupaca. Tako vozila za švedsku vojsku imaju stražnja vrata, vozila za Švicarsku imaju podiznu ram-pu, a vozila za Dansku imaju kupolu za zapovjednika desanta iznad stražnjeg prostora za putnike.

Iako se porodica vozila CV90 prodaje u Europi, ponude postoje i za ostale

CV90120-T

Foto: BAE Systems Hägglunds

CV9040

zemlje, ali samo uz odobrenje švedske vlade zbog strogih izvoznih odredbi. Inačice CV90 s naprednim minobacačkim sustavom AMOS kalibra 120 mm bile su prikazane na Bliskom istoku, a CV90120-T kao tenkovska inačica bila je prikazana u Aziji. Ostali potencijalni kupci za CV9035 ili neke druge izvedenice jesu Kanada, Poljska, Saudijska Arabija te Velika Britanija.

Unatoč njihovoj prilagodljivosti, sva vozila serije CV-90 imaju gotovo jednak osnovni oblik, s vozačem naprijed lijevo, pogonskom grupom desno, kupolom s dva člana posade u sredini, te prostorom za ukrcaj desanta u stražnjem dijelu. Ovjes je izведен torzijskim šipkama s okretnim amortizerima i poluaktivnim hidrauličnim tračnim opružnim sustavom, što je postalo standard u trenutačnoj proizvodnji vozila. Neke od izvoznih serija imaju povišeni krov stražnjeg dijela za smještaj desanta kako bi se osiguralo više prostora. To je postao standard

za kasniji model CV9035 Mk III. Bez obzira na standard, projektanti uvijek nastoje osigurati nisku cijenu uporabe tijekom radnog vijeka te jednostavno održavanje. Pogonski sustav trenutačno se sastoji od dizelskog agregata Scania

DS16 V8 i potpuno automatskog, elektronički upravljanog mjenjača Perkins Engines Company X-300-5N s pretvornikom okretnog momenta te uključnom spojkom, s četiri stupnja prijenosa naprijed i dva stupnja unatrag. Komplet-

Foto: BAE Systems Hägglunds

ni pogonski dio, uključujući i sustav za hlađenje, može biti demontiran iz vozila za petnaestak minuta.

Podsustavi za CV90 također se kontinuirano razvijaju, čime su konstruktori vozilu omogućili dodatne namjene. Prva proizvodna serija CV9040 bila je sva analogna - bez sposobnosti za noćno promatranje, bez napredne elektronike u vozilu (vetronics), s osnovnim funkcijama za upravljanje paljbom, a top kalibra 40 mm nije bio stabiliziran. Kao suprotnost, CV9035 Mk III trenutačno se proizvodi kao potpuno digitalizirano vozilo, ima termoviziju treće generacije, kompjuterizirano upravljanje paljbom (FCS) koje omogućava tzv. hunter killer sposobnost, stabilizaciju glavnog oružja, elektroničku navigaciju, stalni automatski nadzor okoline vozila, te elektroničku arhitekturu (EA). Rezultat je takav da BAE Systems Hägglunds može potencijalnim kupcima ponuditi kompletну porodicu vozila u rangu od standardnog borbenog vozila pješaštva preko vozila za izravno paljbeno djelovanje oružjem velikog kalibra (CV90120T), paljbe ne potpore (automatski minobacač AMOS

kalibra 120 mm), izvidničko, zapovjedno te oklopljeno vozilo za izvlačenje (ARV).

CV9030 Mk I

Norveška je odabrala CV9030 Mk I nakon pomnih sveobuhvatnih testiranja te 1994. naručila ukupno 104 vozila. Prva su četiri vozila bila predserijski model CV9030N, a ostalih 100 je načinjeno u redovitoj serijskoj inačici vozila. Taj model postupno je prerastao u proizvodni standard te su konačne isporuke započele 1999. godine.

Kupola za CV9030N bila je proizvedena i postavljena na podvozje u norveškim tvrtkama Kvaerner Eureka i Moelv koje su poslije ugašene. Sve u svemu, CV9030N je prošao oko 30 detaljnih promjena da bi se ispunili norveški zahtjevi. Tako je ugrađen jači dizelski motor Scania uz novu kupolu naoružanu lančanim topom ATK 30 mm Bushmaster II i koaksijalnom strojnicom 7,62 mm, protuoklopnim navođenim projektilom MBDA Eryx. Tijekom isporuke, contingent od 17 CV9030N bio je dodatno unaprijeđen jačom zaštitom od mina, stražnjom kamerom te klima-

uredajem (sve unutar ugovora koji je sklopljen u rujnu 2003.).

Jedan CV9030N bio je prepravljen kako bi zadovoljio zahtjeve za izvidničko vozilo koje je postavila norveška vojska u sklopu njihova programa oklopljenih izvidničkih sustava PP5444. Vozilo je bilo opremljeno sustavom Vinghog Vingtaqs za izviđanje, nadzor i ciljanje, koji je inače ugrađen na norveška modificirana gusjenična oklopna vozila M113.

Senzorski komplet (koji se montira na uvlačivi jarbol) uključuje CCD kameru u boji i termovizijsku kameru, laserski daljinomjer i laserski označivač cilja. S obzirom na to da je CV90 znatno modernija platforma, nudi bolju zaštitu, pokretljivost i paljbenu moć nego M113.

Prvobitni zahtjev vojske bio je između 21 i 50 izvidničkih vozila, što je ovisilo o financiranju i strukturi vojnih snaga. Kako Norveška ima zahtjev za još 26 izvidničkih vozila, ona bi se mogla konvertirati iz kontingenta postojećih CV9030N ili novoproizvedenih vozila. ■

*(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)*

CV9030N

ORGANIZACIJA PROMJENA

Ana BONOVL

Tranzicija je široki pojam koji obuhvaća sve vrste promjena iz dosadašnjeg stanja u neko novo i nepoznato te je zbog toga potrebno vrijeme za snalaženje u novonastaloj situaciji

TRANZICIJA - proces upravljanja osobnim i organizacijskim promjenama

Sve je podložno valovima promjena pa tako i sam život, društvo i zajednica u kojoj živimo te organizacije u kojima radimo. Neke su promjene stalne, neke iznenadne i traumatične, neke su potencirane našim osobnim htijenjem dok se mnogo toga događa izvan našeg nadzora. Suočavanje sa stresom i promjenama oduvijek su bili glavni zahtjevi stavljeni pred čovjeka i njegovu evoluciju. Psihološki i kulturni mehanizmi obrane od stresa uključeni su u oba gore navedena zahtjeva. Dok je većina teorija organizacijskih promjena usredotočena na motivaciju, izvedbu i organizaciju planova promjena, vrlo mala pozornost je usmjerena na pojedinca i njegov psihosocijalni kontekst. Prirodni psihološki tranzicijski proces u kojem se nalazi

pojedinac kojemu je potrebna prilagodba na nove uvjete i transformacije dosadašnjeg načina života, mogu unaprijediti strategije promjena. Ovim se procesima bavi tranzicijska psihologija. Tranzicija je široki pojam koji obuhvaća sve vrste promjena iz dosadašnjeg stanja u neko novo i nepoznato te je zbog toga potrebno vrijeme za snalaženje u novonastaloj situaciji.

Neprestane promjene u društvu i organizacijama prisiljavaju pojedince da donose velike i česte odluke o promjenama u osobnom i profesionalnom životu. Potrebno je istaknuti da moderno društvo u odnosu na tradicionalno vrlo malo pozornosti pridaje razumijevanju ovih promjena i pojedincu koji se nalazi u središtu tranzicijskih promjena.

Tranzicija je prirodni proces na koji čovjek odgovara traumama i prilagodbom na promjene. Svaki čovjek mora, u osobnom ili profesionalnom životu, proći nekoliko faza do potpune prilagodbe na novonastale uvjete i promjene. Sve promjene u ljudskom životu, bilo one dobre ili loše mogu destabilizirati postojeće misli i čovjekova razmišljanja te ga prisiliti da preispita vlastito shvaćanje svijeta koji ga okružuje.

Proces tranzicije zahvaća svakoga tko je izvrgnut velikim životnim promjenama ili događajima i obično se događa 5-10 puta u životu. Razdoblje tranzicije ili razdoblje prilagodbe na novonastalu situaciju, spontani je psihološki proces koji omogućuje osnovne promjene na individualnoj razini i obično traje 6-12 mjeseci. ■

EPIDEMIJA PRETILOSTI U NAS I U SVIJETU

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije trenutačno je u svijetu 1,7 milijardi odraslih ljudi

s prekomjernom tjelesnom težinom. Ono što nas posebno zabrinjava jest podatak da u RH 64% odraslih muškaraca i 54% žena ima prekomjernu tjelesnu težinu, a pretili su podjednako i muškarci i žene, 20%. Posebno zabrinjava činjenica da viška kilograma nije pošteđen ni sve veći broj djece

Debljina je stanje prekomjernog nakupljanja masnog tkiva u organizmu. Odrasla osoba prosječne težine ima u svom tijelu više od 30 milijardi masnih stanica. Kod debelih osoba taj broj se višestruko povećava (100 do 200 milijardi masnih stanica). U slučaju pretjeranog

nagomilavanja masti, koju stare stanice ne mogu pohraniti, mogu nastati i nove masne stanice. Jednom stvorena masna stanica lako se napuni mašću, ali je veliki problem tu mast iz nje eliminirati.

Prekomjerna težina i pretlost najčešće su posljedica većeg unosa energije

u obliku hrane (kalorija) nego što je organizam troši. Dakle, primitak energije premašuje izdavanje energije. Na svakih 9,3 kcal. viška energije koja uđe u tijelo, pohrani se u njemu jedan gram masti. Unošenje energije u suvišku odigrava se samo u fazi kad se pretlost razvija, a čovjek koji već ima višak kilograma, ostat će i dalje debo ako mu je unos energije jednak izdavanju energije. Da bi osoba s viškom kilograma smršavjela izdavanje energije mora biti veće od unosa.

Otprilike polovina energije koju čovjek svakodnevno troši trebala bi ići na mišićni rad, a u fizičkih radnika ovako se troši čak tri četvrtine. Mišićni rad je svakako najvažniji način na koji se u tijelu troši energija sagorijevanjem masti. Čim više mišićnog rada čovjek vrši, njegov dnevni utrošak energije je veći i brže nestaje njegov višak kilograma. Znači da je postupni forsirani napor bitan dio liječenja gojaznosti.

Uz genetsku podlogu, stil života, sjedenje na poslu, sjedenje pred računalom, u automobilu na putu s posla i na posao, pred televizorom kao i prehrambene navike na poslu i u obitelji (jedemo više nego što nam je potrebno), nedovoljnu fizičku aktivnost i neke bolesti kao primjerice depresija, neurološki poremećaji, uzimanje lijekova, primjerice kortikosteroida i antidepresiva također mogu dovesti do povećanja tjelesne težine. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Domagoj MIČIĆ

BOMBARDERI JUČER, DANAS I (MOŽDA) SUTRA! (III. dio)

U prošlom smo tekstu spomenuli da su turbomlazni motori potkraj II. svjetskog rata počeli istiskivati klipne. Njihova je prednost bila više nego očita, a početni su se nedostaci vrlo brzo otklanjali. Između ostalog turbomlazni su motori omogućavali postizanje velikih brzina na velikim visinama, pa čak i probijanje zvučnog zida. Nepouzdanost i (pre)velika potrošnja bile su posljedice neiskustva u projektiranju i izradi, te su već sredinom pedesetih godina XX. stoljeća uglavnom otklonjene.

Tijekom II. svjetskog rata najveći napredak u razvoju turbomlaznih motora, ali i aerodinamike aviona kako bi se iskoristile sve prednosti novog pogona, ostvaren je u Njemačkoj. Njemački će projektanti napraviti prvi suvremeniji lovački avion s turbomlaznim motorima i strelastim krilima. Prvi je Messerschmitt Me-262 poletio već 18. srpnja 1942. Me-262 doslovno je u svemu bio revolucionaran avion. Da nije bilo raznih tehničkih i administrativnih zapreka, i glupih političkih odluka, mogao je, ako ne preokrenuti, onda znatno odužiti ishod II. svjetskog rata. To se nije dogodilo samo zato jer industrija Trećeg Reicha nakon 1943. nije

više mogla proizvesti dovoljno oružja, ponestalo je goriva, a i broj upotrebljivih pilota bio je sve manji. Koliko je Messerschmittov Me-262 bio napredan avion za svoje vrijeme najbolje pokazuje činjenica da su trebale godine nakon svršetka rata da američki, britanski i sovjetski inženjeri shvate sve njegove aerodinamičke odlike. Razvoj Me-262 temeljio se na više naprednih projekata u Njemačkoj tijekom tridesetih godina. Osnova je bio pionirski rad Hansa von Ohaina na pronalasku mlaznog motora (vidi Hrvatski vojnik broj 3), koji je doveo do leta prvog aviona na mlazni pogon - Heinkel He-1. Unatoč mnogim tvrdnjama suvremenih povjesničara, nacisti su već tijekom projektiranja He-1 shvatili koje prednosti pruža novi pogon te su krenuli s opsežnim radom na razvoju nove vrste borbenih aviona koji će u svemu nadmašiti sovjetske, britanske i američke. Dokaz za tu tvrdnju vrlo je jednostavan - He-1 je poletio 27. kolovoza 1939., a već 18. srpnja 1942. poletio je prvi prototip Messerschmittovog Me-262. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Tijekom ove godine u ograničenu operativnu uporabu trebao bi ući Fire Scout, prva helikopterska bespilotna letjelica američke ratne mornarice

BEZ PILOTA, A IPAK UČINKOVITE (II. dio)

Da bi se brodovi opremili učinkovitim bespilotnim izvidničkim letjelicama, nije potrebno razvijati novu letjelicu. Izraelska tvrtka MALAT (u sastavu konzorcija Israel Aerospace Industries – IAI) potencijalnim kupcima nudi pragmatični način pretvaranja standardnih mornaričkih helikoptera u bespilotne letjelice. Ovaj postupak nije potpuno nepoznat, jer se pretvaranje klasičnih borbenih aviona u daljinski upravljane mete rabi već više desetljećima. Pretvaranjem klasičnog mornaričkog helikoptera u bespilotnu letjelicu zadržavaju se sve njegove odlike ali više nisu potrebnii piloti.

Prvi naručitelj ovakvog opcijskog načina upravljanja jest indijska ratna mornarica, koja želi u bespilotne letjelice pretvoriti svoje helikoptere HAL Chetak (prema licenciji proizvedeni Allouette III). Projekt i nova letjelica nazvani su NRUAV (Naval Rotary Unmanned Air Vehicle). Najveća poletna masa ovako dobivene bespilotne letjelice jest 2200 kg, a pogodna je za djelovanje s ratnih brodova istisnine od 600 tona naviše. Osnovna namjena NRUAV-a jest potpora brodovima u otkrivanju i napadanju na ciljeve na površini mora. NRUAV-i bi trebali djelovati kao zamjena i/ili potpora postojećim mornaričkim helikopterima te mornaričkim izvidničkim

avionima i bespilotnim letjelicama smještenim u baze na kopnu.

Kako se Chetaki već rabe na brodovima indijske ratne mornarice, jedina veća promjena pri uporabi NRUAV-a bila bi ugradnja zapovjedno-nadzorne postaje koja se integrira u rad postojećeg brodskog borbeno-informatičkog središta. NRUAV može ponijeti do 200 kg motričkih sustava i naoružanja, a s gorivom u spremnicima u trupu na udaljenosti 50 nautičkih milja od broda mogao bi ostati do četiri sata. Ako se teret smanji na 150 kg, autonomija se povećava na šest sati. ■
(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

DOUGLAS A3D SKYWARRIOR

Potkraj četrdesetih godina XX. stoljeća jedini način da se nuklearno oružje dopremi do cilja bila je uporaba aviona. A oni su mogli djelovati ili s kopnenih baza ili s nosača zrakoplova. No, pozicije uzletišta na zemlji bile su dobro poznate potencijalnom neprijatelju, te su američke oružane snage odlučile da dio svojih nuklearnih potencijala razmjesti na nosače zrakoplova. Zbog toga je američka ratna mornarica morala što prije razviti dovoljno mali bombarder kako bi mogao djelovati s nosača, a opet dovoljno velik kako bi imao dostatan dolet. Naravno, desetak godina poslijе ubrzani razvoj balističkih projektila premještiti će nuklearno oružje s nosača zrakoplova na podmornice s nuklearnim pogonom, ali sredinom četrdesetih to se činilo kao "znanstvena fantastika".

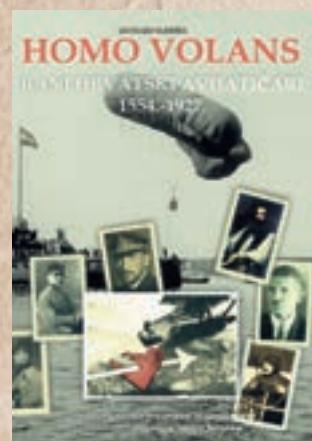
Jedan od većih problema bila je veličina tih prvih nuklearnih bombi koji su zahtijevale

velike avione velike nosivosti. Prvi pokušaj stvaranja strateškog bombardera primjerenoj uporabi s nosača zrakoplova bio je prerada Lockheedovog palubnog patrolnog aviona P-2V Neptune. Kako dva klipna motora snage 2,759 kW (3700 KS) nisu bila dovoljna za polaganje aviona opterećenog gorivom i nuklearnom bomboom, postavljeni su dodatni raketni motori. Probna polijetanja s nosača zrakoplova obavljena su tijekom 1948. Najveći nedostatak je bilo što Neptune nije mogao sletjeti na nosač te se posada, ako bi preživjela napad, morala oslanjati na mogućnost slijetanja u neku od savezničkih baza. Druga mogućnost je bila slijetanje na površinu mora u blizini nekog američkog ratnog broda. Naravno, ovakvo se rješenje nije svidjelo nikome u mornarici, a zagovarali su ga isključivo političari. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Razvijen kao strateški bombarder Skywarrior je slavu stekao kao avion za izviđanje, elektroničko ratovanje i, ponajviše, kao leteća cisterna

HRVATI I PRVO ZRAČNO BOMBARDIRANJE U POVIJESTI

Habsburški napad balonima na Veneciju izведен je 22. kolovoza 1849. i bilo je to prvo bombardiranje iz zraka u povijesti. Tada je napad, više zbog propagande, pa i pogrdno, bio pripisan Hrvatima.

No, zanimljivo je da je balon, opremljen eksplozivnim sredstvima, poslije nazivan "hrvatskim izumom" i u nekim ozbiljnijim prikazima

"Izum Hrvata za bombardiranje Venecije" ovjekovječen je u jednom bakrorezu koji se čuva u Trevisu. Skicu naoružanog zračnog broda načinili su Venecijanci za vrijeme austrijske opsade 1849. godine iščekujući najavljeni napad iz zraka, a ne znajući kako će izgledati novo oružje. Slika iz arhive ing. Josipa Novaka

Godine 1848. Monarhiju potresa ugarska revolucija na čelu s Lajosom Kossuthom, koja se pretvara u borbu Mađara za nezavisnost. Habsburški dvor u početku popušta Mađarama pa oni dobivaju velike povlastice na štetu carskih ovlasti. Pogrešna mađarska politika prema Hrvatima, ali i drugim slavenskim narodima, bila je velikim dijelom uzrok skorog mađarskog kraha jer sada Hrvati traže bliže veze s Austrijom. Vojska bana Josipa Jelačića obranila je 1848. austrijsku prijestolnicu. Beču je osigurano vrijeme potrebito za oporavak. Austrijanci ulaze u Mađarsku, rat traje gotovo godinu dana, a intervencijom ruske carske

vojske 1. kolovoza 1849. Mađari doživljavaju potpuni slom. U isto doba traju žestoke borbe na krajnjem sjeveru Jadranskog mora.

Opsada Venecije

U vrijeme opsade Venecije, u ljetu 1849., kada su se Venecijanci oružanom pobunom pokušali oslobođiti habsburške vlasti, austrijske su trupe potisnute od središta grada na udaljenost koja je onemogućavala učinkovito djelovanje topništva. Ozlojeđen duljinom trajanja opsade, pat-pozicijom i nemogućnošću granatiranja središta grada, austrijski feldmarsahl Radetzky odlučuje povući radikalni potez i primijeniti novu tehniku granatiranja grada iz zraka. Na prijedlog topničkog časnika Franza von Uschatiusa, organizirana su dva zračno-torpedna bataljuna, svaki opremljen kolima, zaštitnim vjetrobranimi, malim pilotnim balonima, stotinom velikih mongolfijera i stotinom bombi. Novo oružje koje su razradili austrijski inženjeri sastojalo se od papirnatog balona promjera šest metara i ovjesnog kuagliastog spremnika od lijevanog željeza koji je bio ispunjen barutom. Strašno oružje je imalo domet do četiri milje. Baloni su dovezeni u Treviso, gradić 30 km udaljen od Venecije, u tamošnji vojni arsenal. Razvoj oružja i dugotrajne pripreme za zračni udar trajale su oko šest mjeseci. Kada su sredinom kolovoza pripreme završene, Uschatiusove postrojbe su zauzele položaje u okolini grada. One su pripremile svoje leteće naprave za uzlet prethodno puštajući pilotne balončice u očekivanju povoljnog vjetra. Smjer leta balončića ucrtavan je u zemljovid bojišta te je proračunava na brzina vjetra. O velike mongolfijere obješene su bombe težine 25 kg, a opremljene vremenskim upaljačima tempiranima da otpuste bombe nad ciljevima u gradu. Napad je izведен 22. kolovoza 1849. i bilo je to prvo bombardiranje iz zraka u povijesti.

Baloni su puštani s kopnenih položaja, ali i s brodova na sidrištu u blizini Lida. Unatoč detaljnim pripremama, čini se da učinak bombardiranja nije bio osobito uspješan. Austrijski tisak je tvrdio da je oružje imalo zastrašujuće djelovanje, a venecijanski su izvori tvrdili da je napad bio potpuni promašaj, da je na grad pao tek jedan ili nijedan projektil i da je promjenjivi vjetar vratio nekoliko projektila na položaje napadača.

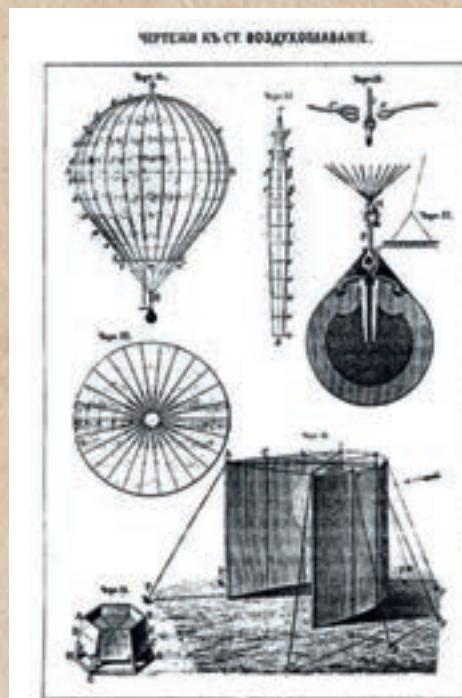
Vijesti se prenose preko oceana

Planovi za zračni napad na Veneciju od samih početaka nisu držani u tajnosti. O njima je često pisao austrijski tisak. Američki časopis Scientific American pod naslovom "More About Balloons" (Više o balonima) prenio je vijest koja se u bećkim novinama pojavila još u ožujku 1849: "Venecija će biti bombardirana iz balona jer lagune priječe prilaz topništvu. Pet balona, svaki 23 stope u promjeru, gradi se u Trevisu. Uz povoljan vjetar baloni će biti usmjereni prema Veneciji, a kad se nađu nad gradom bit će otpušteni elektromagnetskim putem, preko dugog izoliranog bakarnog vodiča s velikom galvanskom baterijom. Bomba pada okomito prema tlu i eksplodira pri dodiru s tlom." Vijesti o predstojećem zračnom napadu u iscrpljenoj su Veneciji izazvale nevjericu i oprečne reakcije. U javnost su ubrzo dospjele mnoge glasine, a pojavile su se priče o izumu Hrvata kojim će Veneciju razoriti iz zračnih visina. Venecija je, na-

ime, dugo opsjedana nizom inventivnih tehnika koje nisu davale rezultata. Žestinom upada s mora i kopna isticale su se hrvatske postrojbe. Neobično žestoke u borbi protiv tisućljetnog neprijatelja, za sobom su ostavljale krvavi trag. Venecijanci su stoga svojim prekomorskim susjedima pridavali veliko značenje,

stano dojavljivali lokalni izvori, izazvalo je među braniteljima oprez i psihozu. Stoga je venecijanska vojska krajnje ozbiljno shvatila prijetnju iz zraka.

O tome svjedoči nacrt zračnog broda izrađen u bakorezu sredinom XIX. st., koji se čuva u Trevisu. Nacrt ni u kojem slučaju nije karikatura već

More about Balloons.

The Poese, of Vienna, Austria, has the following —" Venice is to be bombarded by balloons, as the lagunes prevent the approaching of artillery. Five balloons, each twenty-three feet in diameter, are in construction at Treviso. In a favorable wind the balloons will be launched and directed as near to Venice as possible, and on their being brought to vertical positions over the town, the fire will be given by electro magnetism. Each of the five bombs affixed to the balloon is in communication by means of a long isolated copper wire with a large galvanic battery placed on the shore. The fuse is ignited by connecting the wire. The bomb falls perpendicularly, and explodes on reaching the ground. By this means twenty-five bombs a day may be thrown, supposing the wind to be favorable. An experiment made at Treviso on the 26th, succeeded completely."

We suppose that the Austrians wish to try the experiment with the Viennese which Marshal Jourdan tried with the Austrians in 1794 as it is said that he obtained the victory of Pleurie over the Austrians by reconnoitring their position by means of a balloon.

Balon-bomba korištena u napadu austrijske vojske na Veneciju 1849. godine, prema prof. Juriju Društinu, Moskva (lijevo), i članak iz časopisa Scientific American (SAD) o pripremama austrijske vojske za bombardiranje Venecije iz ožujka 1849. godine (desno)

a pojava hrvatskih bajuneta u okolini grada užasavala je branitelje umiruće vladarice Jadrana.

Hrvati ili ne?

Konzul Sjedinjenih Država u Veneciji i zaljubljenik u taj grad, u svojoj knjizi "Venice; The City Of The Sea" iz 1853., navodi da su opkoljeni građani, zamisljavajući kako bi mogao izgledati neprijateljski zračni brod, u konačnici okrenuli stvar na šalu. Nastali su mnogi vicevi na tu temu, a vrhunac ruganja bila je pojava karikatura istaknutih na brojnim javnim prostorima u gradu. Plakati su prikazivali divlje Hrvate sa zastrašujućim brčinama kako bacaju bombe iz balona smiješnih oblika, leteći visoko nad Trgom sv. Marka. Ipak, ozbiljnost kojom je o austrijskim pripremama zračnog napada pisao svjetski tisak, i o kojima su nepre-

ozbiljna studija zračnog broda goleminih dimenzija, a projekt je potpuno na tragu inženjerskih dosega zrakoplovstva onoga doba. Brod je zamišljen na principu montgolfijere, dakle uzgonjen toplim zrakom, a opremljen jedrom i konzolnim mehanizmom za izbacivanje bombi. Na njemu je vidljiva višečlana posada naoružana mušketama u letu iznad grada Trevisa. Na crtežu je, na kupoli balona, istaknut grb Hrvatskog Kraljevstva i veliki natpis "Izum Hrvata za bombardiranje Venecije". Otpor Venecijanaca je uskoro slomljen pa je potrebe za novim zračnim udarima nestalo. Je li osim prvosputenih bespilotnih aerostata u Austrijanaca bilo pokušaja gradnje kompleksnijih letjelica poput ove nije poznato, baš kao što nije poznato zašto su Venecijanci projekt pripisali Hrvatima. ■

Austrijski feldmarskal Radetzky

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM
OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Srpsko nacionalno vijeće proglašava "autonomiju srpskog naroda u Hrvatskoj"

U skladu s najavom na "saboru u Srbu" u srpnju i na temelju "Odluke o provođenju izjašnjavanja /plebiscita/ srpskog naroda u RH o srpskoj autonomiji", koju je donijelo Srpsko nacionalno vijeće na sjednici od 16. kolovoza 1990., vodstvo pobunjenih Srba u Hrvatskoj provelo je spomenuti plebiscit od 19. kolovoza do 2. rujna 1990. godine. Izjašnjavanje je održano u općinama "Knin, Benkovac, Obrovac, Gračac, Srb (u izvorniku je napisan na mjestu precrtanoga imena Donji Lapac), Gospić, Titova Korenica, Otočac, Ogulin, Slunj, Vojnić, Karlovac, Vrginmost, Glina, Dvor, Kostajnica, Petrinja, Pakrac, Daruvar, Grubišno Polje, Garešnica, Beli Manastir i Vukovar, te na dijelovima općina Sinj, Drniš, Skradin, Zadar, Duga Resa, Vrbovsko, Sisak, Karlovac, Novska, Nova Gradiška, Kutina, Bjelovar, Virovitica, Podravska Slatina, Orahovica, Našice, Osijek, Vinkovci, Rijeka, Pula, Imotski, Metković i Dubrovnik". U "Izvještaju o provođenju izjašnjavanja srpskog naroda u RH o srpskoj autonomiji", koji je "Centralna komisija za provođenje izjašnjavanja" (u sastavu: Sergej Veselinović – predsjednik komisije, Dušan Vještica i Velibor Matijašević) sastavila u Srbu 30. rujna 1990., navedeno je da se za srpsku autonomiju izjasnilo 567 127 osoba u Hrvatskoj (144 je bilo protiv, uz 46 nevažećih listića) i 189 422 osobe izvan teritorija Hrvatske (28 je bilo protiv, uz 14 nevažećih listića), te da su "hrvatska policija i nacionalistički dio hrvatskoga stanovništva u mjestima u kojima su Hrvati većina onemogućili izjašnjavanje još više od 150 000 Srba".

To bi značilo da se na spomenutom "referendumu" za srpsku autonomiju izjasnilo 756 549 osoba (da su protiv nje bile 172 osobe, uz 60 nevažećih listića), a da se na njemu očekivalo izjašnjavanje više od 900 000 osoba (!). Posebno je "zanimljivo" bilo glasovanje izvan Republike

Hrvatske. Tako se, prema "Izvještaju o sprovedenom izjašnjavanju – plebiscitu Srba rodom i porijeklom iz RH, za autonomiju srpskog naroda u RH", koji je 14. rujna 1990. sastavio "Organizacioni odbor za izjašnjavanje Srba iz Hrvatske u Vojvodini", od 69 059 građana Vojvodine "s pravom glasa" (odnosno, "rodom i porijeklom iz Hrvatske") koji su izšli na referendum, za autonomiju izjasnilo njih 69 040, što znači "99,9% izjašnjениh". Primjerice, u općini Novi Sad se, "od 13 421 građana izaslali na izjašnjavanje, za autonomiju izjasnilo njih 13 417, a protiv su bila samo 2, dok su 2 listića bila nevažeća". U izještu je navedeno da se "iz preventivnih razloga sav radni materijal nalazi u Apatinu, Somboru, Novom Sadu i Beogradu, i čuva arhiviran i zapečaćen u sefovima, a koristiće se isključivo u namenske svrhe i u saglasnosti Organizacionog odbora i Srpskog nacionalnog vijeća".

Umjesto komentara na spomenute brojke dovoljno je napomenuti da su prema podacima iz popisa stanovništva 1991. u Hrvatskoj tada živjela 581 663 Srbina i 106 041 osoba koja se u rubrici "nacionalna pripadnost" izjasnila kao "Jugoslaven", dakle, ukupno manje od 690 000 osoba koje su u Hrvatskoj eventualno mogle podržati zahtjeve tzv. Srpskoga nacionalnog vijeća.

Na temelju spomenutih rezultata, odnosno usvojenog izješta "Centralne komisije o provođenju izjašnjavanja o srpskoj autonomiji u Hrvatskoj", Srpsko nacionalno vijeće je na svojoj četvrtoj sjednici održanoj u Srbu 30. rujna 1990. proglašilo "srpsku autonomiju na etničkim i istorijskim teritorijama na kojima ovaj narod živi, i koje se nalaze unutar sadašnjih granica Republike Hrvatske kao federalne jedinice SFRJ". U odluci koju je potpisao predsjednik Srpskog nacionalnog vijeća dr. Milan Babić utvrđeno je:

Izješće Komisije za provođenje izjašnjavanja o srpskoj autonomiji

1. Srpski narod koji živi na etničkim i istorijskim teritorijima koji se nalaze unutar sadašnjih granica Republike Hrvatske kao federalne jedinice SFRJ, apsolutnom većinom se izjasnio ZA AUTONOMIJU.

2. Na osnovu izražene volje srpskog naroda Srpsko nacionalno vijeće PROGLAŠAVA AUTONOMIJU.

Istodobno je Srpsko nacionalno vijeće pozvalo srpski narod da se odupre hrvatskoj vlasti:

Na osnovu tačke 4. Deklaracije o suverenosti i autonomiji srpskog naroda, Srpsko nacionalno vijeće na svojoj 4. sjednici održanoj 30. 09. 1990. godine u Srbu upućuje

P O Z I V

SRPSKOM narodu da se svim sredstvima odupre teroru ustašoidne vlasti i zaštiti svoje ljudsko dostojarstvo i svoja građanska i nacionalna prava.

Dakako, Ustavni sud RH ponio je spomenuto odluku tzv. Srpskog nacionalnog vijeća u Hrvatskoj, kao i sve dotadašnje odluke vodstva pobunjenih Srba koje nisu bile u skladu s Ustavom SRH iz 1974., a koje su donešene s namjerom ugrožavanja cjelovitosti i suvereniteta RH. ■

* U sljedećem broju: iz pisma mjesnih odbora SDS-a u istočnoj Slavoniji "o teroru" nad Srbima u Hrvatskoj i odbijanju vodstva pobunjenih Srba u Kninu da predstavnika hrvatske vlasti prime u delegaciju SFRJ

Pismo

Dobio sam pismo tvoje
u kojem piše da je kraj.

Potekoše suze moje,
a u oku zasja sjaj.

Nemoj mislit da ja plačem
što si me napustila ti.
To su suze radosnice,
vesele se slobodi.

Tebe, Jugo, više nema,
a Hrvatska moj je dom.
Majka grob sad sinu sprema,
al' Hrvat je svoj na svom.

Mnogo ljudi život dalo
na istoku zemlje moje.
Hrvati se, mila tugo,
Više nikoga ne boje.

Puno ljudi izginulo
zbog Anice i bokala vina,
kako Thompson lipo piva,
zbog herojskog grada Knina.

Tukli Zadar, tukli Sisak,
Dubrovnik moj polomiše,
Županja bez struje osta,
Vukovar nam porušiše.

Sve do jednog dana, Jugo,
dok ne bljesnu grom iz neba.

Oluje će opet biti
zbog Hrvatske, ako treba.

Mrtav heroj nikad više
neće da se vrati.
Smrti želi samo reći
BOG I HRVATI!

Zaslužila ti si propast,
zaslužila to si, tugo,
ne trebaš nam nikad više,
prokleta si, stara Jugo!

Mario PAŽANIN,
Ante KNEZOVIĆ

Čaša vode

Povodeći se mišiju Marka Tuliya Cicerona "nemam smjelosti da o onome što mislim pišem, a isto tako ne želim pisati ono što ne mislim", ponekad razmišljam o tome kako je Isus bio veliki šaljivčina. Pomicljam kako se, jedino ako se Isus šalio, mogu izvući od kazne da "mlinskim kamenom o vratu" budem "bačen u more". Jer, kako drukčije prihvati njegovu rečenicu: "Onomu naprotiv, tko bi sablaznio jednoga od ovih najmanjih što vjeruju, daleko bi bilo bolje da s mlinskim kamenom o vratu bude bačen u more"?

Govoreći o "ovim najmanjima što vjeruju" Isus vjerojatno misli na osobe čija vjera nije jaka i koji se i zbog najmanje sitnice mogu sablazniti. Netko nije naviknuo vidjeti svećenika u "civilnoj" odjeći i to ga sablažnjava; drugi nisu naviknuli vidjeti ga u sportskom ruku i na sportskim terenima pa ih to sablažnjava; netko opet nije naviknuo vidjeti ga s pivom u ruci ili u ženskom društvu pa ga sablažnjava; nekomu je nezamislivo da pjeva pjesme poput one "sve je ona meni", pa mu i takvo što može zvučati sablažnjivo. Neki mlađi iz ankete na Hrvatskoj televiziji sablažnjava se nad biskupovom rečenicom da bi bilo normalno da u Republici Hrvatskoj predsjednik bude katolik. Kako vidimo, što god netko kaže ili učini drugome može djelovati sablažnjivo i može zbog takvih stvari prestati biti vjernik, a ako je tako, onda, poznавajući sebe, teško da će me mimoći "mlinski kamen o vratu".

I taj kamen još nekako, ali "ako te ruka sablažnjava, odsijeci je. Bolje ti je sakatu ući u život nego s obje ruke otici u pakao, u oganj neugasivi. I ako te nogu sablažnjava, odsijeci je. Bolje ti je hromu ući u život nego s obje noge biti bačen u pakao. I ako te oko sablažnjava, iskopaj ga. Bolje ti je jednooku ući u kraljevstvo Božje nego s obje oka biti bačen u pakao, gdje crv njihov ne gine niti se oganj gasi".

Dragi moj Isuse, ja opet mislim da se ti šališ. Nemoj mi, molim te, zamjeriti, ali ja razmišljam ovako: kad bi samo jedan posto pučanstva doslovno tumačilo ove tvoje riječi, mislim da bi na našim ulicama bila nepregledno mnoštvo ljudi bez jedne ili bez obje ruke, bez jedne ili bez obje noge, bez jednog ili bez obje oka. Moguće da se ti i ne šališ, ali mi tvoje riječi doživljavamo kao šalu. Jer, volio bih vidjeti osobu čija ruka nikada nije učinila ništa sablažnjivo, čije noge nisu nikada krenule na sablažnjive staze, čija misao nije nikad ništa sablažnjivo pomislila...

Budući da, parafrazirajući Cicerona, želim pisati ono što mislim, više se od spomenutih sablažni povodim drugom Isusovom rečenicom iz Markova evanđelja, koja glasi: "Tko vas napoji čašom vode u ime toga što ste Kristovi, zaista, kažem vam, neće mu propasti plaća." To je ono što mi više od bilo kakve sablažni leži na srcu, jer kako god živio, uvijek će to nekoga sablazniti, i što god govorio, uvijek će poneka riječ nekoga sablazniti. A kad je tako, onda se radije bavim mišiju kako napojiti nekoga "čašom vode".

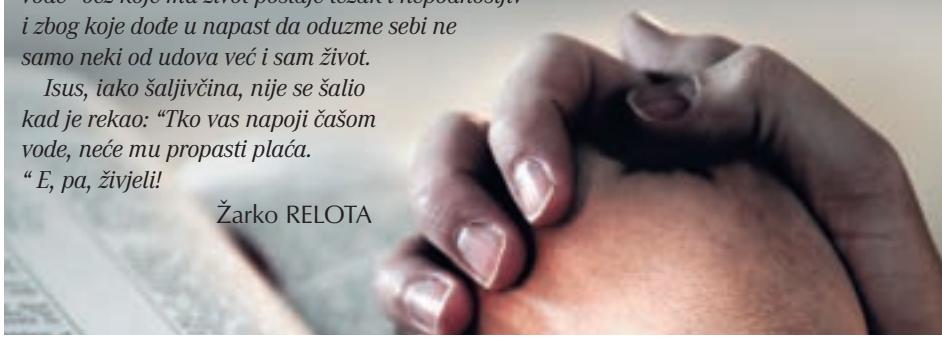
"Čaša vode" jesu udžbenici potrebnii školarcima i njihovim roditeljima da bi školovanje moglo teći u najboljem redu; "čaša vode" jest prijevoz od mjesta stanovanja do mjesta školovanja onima koji bi - ne daj, Bože - zbog oskudice mogli prekinuti školovanje; "čaša vode" jest očuvanje prirodnih bogatstava koja su nam još preostala u državnom vlasništvu i nedopuštanje da ih se olako zbog krize odrekнемo, prodamo ili otudimo. Mnogo je takvih "čaša vode" koje se proljevaju umjesto da se njima utazi žed onih najmanjih. Razmišljamo o tome što je "čaša vode" koja je potrebna nekom iz naše blizine.

Dragi prijatelji, nećemo zbog evanđeoskog odlomka o sablažni rezati sebi ni ruke ni noge ni vene, nećemo sebi ni oči kopati. Ali, razmišljajmo o tome što za koga oko nas znači "čaša vode" bez koje mu život postaje težak i nepodnošljiv i zbog koje dode u napast da oduzme sebi ne samo neki od udova već i sam život.

Isus, iako šaljivčina, nije se šalio kad je rekao: "Tko vas napoji čašom vode, neće mu propasti plaća."

"E, pa, živjeti!"

Žarko RELOTA

BIBLIOTEKA

Jacques Attali
Krisa, a poslje?
 Meandarmedia, Zagreb, 2009.

Nakon "Kratke povijesti budućnosti", Jacques Attali ispisuje kratku povijest sadašnjosti, secirajući razloge koji su doveli do prve globalne finansijske krize, načine na koji se ona očituje i moguće perspektive za budućnost.

Ovo britko štivo, koje u jednometru dahu čitaju čak i oni koji još nikada nisu čuli za subprimes kredite, CDO-e i CDS-ove, RMBS-ove, hedge fondove, LBO-e ili Chimericu, razotkriva sve dijabolične suptilnosti finansijskoga sustava koji je nedavno implodirao, potpomognut informatikom i euforijom investitora. Je li kapitalizam još uvijek na čvrstim nogama?

Jesu li kriza i kokain u bliskoj rodbinskoj vezi? Je li nedavni londonski samit G20 doista bio uspješan? Jesu li najnoviji, pozitivni burzovni trenodi samo privid? Kako se kriza može dugoročno obuzdati i pretvoriti u prednost na opću dobrobit čovječanstva? U knjizi "Krisa, a poslje?" bivši Mitterrandov savjetnik i ekonomist nudi odgovore na ta, ali i mnoga druga pitanja.

Mirela MENGES

FILMOTEKA

Nemilosrdni gadovi

- američki ratni
- trajanje: 153 minuta
- redatelj: Quentin Tarantino
- distributer: Blitz film & video
- glume: Brad Pitt (poručnik Aldo Raine),
 Christoph Waltz (narednik Hans Landa), Melanie Laurent (Shosanna),
 Diane Kruger (Bridget von Hammersmark)...

Za vrijeme nacističke okupacije Francuske, časnik SS-a Hans Landa ubija cijelu obitelj mlade Židovke Shossanne. Ona nakon toga odlazi u Pariz, gdje dobiva novi identitet i postaje vlasnica kina. Istodobno poručnik Aldo "Apache" Raine organizira grupu židovskih vojnika, koji su angažirani da obavljaju akcije u pozadini i vrše teror nad nacistima. Ove dvije priče srest će se u Shosanninu kinu, gdje će im se pružiti prilika za mnogo nacističkih skalpova...

Zadnjih dvadesetak godina Tarantino je pozornost obraćao staromodnim krimićima, stripovima, trashu 70-ih ili japanskim borilačkim osvetama. Iako se ni za jedan nije moglo ustvrditi da je loš, nešto je uvijek nedostajalo. Godinama sam se nadao da će doći dan kad će iz kina izići jednakо ushićen kao i 1993. poslije Paklenog šunda. I stigao je i taj dan. Ove je godine Tarantino napokon usmjerio svoju pozornost na tipičan zapadnjački ratni film. Ako ste gledali Dvanaestoricu žigosanih (1967.), U orlovom gnijezdu (1968.) ili pak Peckinpahov Željezni križ (1977.), znat ćete čemu su Nemilosrdni gadovi posveta. Osim što sam se nagledao takvih filmova, slučajno dosta znam i o područjima i o načinima djelovanja Goebbelsova Ministarstva propagande, pa poslije ovog filma skidam kapu Tarantinovoj temeljitosti. To što je Tarantino prirodno duhovit, što lepršavo režira, što je Brad Pitt sjajan ili što će glumac koji tumači narednika Landu poslije ove maestralne uloge vjerojatno napraviti svjetsku karijeru, dodatni su plusevi. Tarantino je napokon stigao u Europu te se nadam da će se ovdje i zadržati neko vrijeme. Tko zna, možda snimi svoju verziju filma Moje pjesme, moji snovi!

Leon RIZMAUL

VREMELPOV

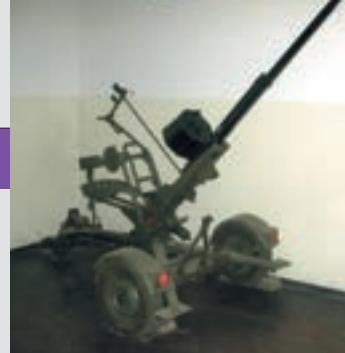
25. rujna 1991.
Embargo na oružje

U jeku žestoke agresije na Hrvatsku, međunarodna zajednica nije bila suviše sklona prekinuti rat jačim pritiskom na Srbiju i tako zaustaviti najveće krvoproljeće u Evropi poslije II. svjetskog rata. Europa je još zagovarala nekakvu "demokratsku" Jugoslaviju, koju je već odavno srušilo velikosrpsko nasilje. U rujnu 1991. teroristi su presjekli autocestu Zagreb-Beograd, pali su Hrvatska Kostajnica i Petrinja, a jugovojska je bespovredno bombardirala mnoge velike hrvatske gradove. Na to se u svijetu odgovaralo deklaracijama i pozivima na primirje, koje je armijski vrh kršio odmah poslije potpisivanja. U tim dramatičnim okolnostima Hrvatska je doživjela novi udarac - 25. rujna 1991. Vijeće sigurnosti nametnulo je Rezolucijom 313 Jugoslaviji "opći i potpuni embargo na sve isporuke oružja i vojne opreme". Svrlja je odluke navodno bila "uspostava mira i stabilnosti". No, time je Vijeće sigurnosti zapravo izjednačilo agresora i žrtvu i Hrvatsku osudilo na daljnju neravnopravnu borbu protiv JNA i velikosrpskog bloka, koji su raspolagali najmodernijim oružjem i zalihamama za višegodišnje ratovanje. Poruka s East Rivera da se odmah prekinu oružani sukobi i JNA povuče u vojarne mogla se smatrati tek pukim, neučinkovitim verbalizmom. Ipak, Hrvatska je vojska neprestano jačala zahvaljujući masovnom odazivu branitelja i sve većim količinama zaplijenjenog oružja, među ostalim čak i tenkova i topova. Potkraj rujna i u listopadu 1991. u akciji su bile 24 naoružane brigade, 10 se brigada ustrojavalo, a još 20 ih je u pričuvi čekalo oružje. U žestokim borbama za svaki pedalj zemlje sudjelovalo je 200 tisuća vojnika i 40 tisuća pripadnika policije. Bojište se protezalo na 1200 kilometara, od Vukovara do Dubrovnika. Pokazalo se da nametnuti embargo ne može spriječiti hrvatski otpor jačem agresoru, ali je nesumnjivo izazvao veće, i nepotrebne, žrtve na hrvatskom tlu, a poslije i u Bosni i Hercegovini.

25. rujna 1940. - Vidkun Quisling "došao na vlast" u Norveškoj
 26. rujna 1993. - podignut Zid boli pred nekadašnjim sjedištem UNPROFOR-a u Zagrebu
 27. rujna 1947. - osnovan Informbiro
 27. rujna 1996. - talibani osvojili Kabul
 28. rujna 490. pr. Krista - pobjeda Grka u pomorskoj bitki kod Salamine
 29. rujna 1978. - nakon samo 33 dana pontifikata umro papa Ivan Pavao I.

Leon RIZMAUL

Darinko PAPIĆ

Protuzračni top 20 mm M55

Protuzračni top M55 (jednocijevni i trocijevni) proizведен je u Kragujevcu 1955. godine. Namijenjen je za uništavanje ciljeva u zraku, a po potrebi i na zemlji. S obzirom na to da trocijevni top ima tri automata, on ima veću vatrenu moć nego jednocijevni top. Konstrukcija lafeta kod oba topa omogućuje njihovo lako prevoženje i brzu transformaciju iz hodnog položaja u paljbeni te obrnuto. Za razliku od jednocijevnog topa, trocijevni top umjesto mehaničkog ima hidraulični uređaj za dizanje i spuštanje, pomoću kojega se lako i brzo sprema iz hodnog položaja u paljbeni i obrnuto.

Trocijevni top je također opremljen i hidrauličnim uređajem za automatsko kočenje na hodnji, kao i hidrauličnom kočnicom za ručno kočenje na mjestu, što jednocijevni top nema. Za gađanje ciljeva u zraku i na zemlji, kod obje varijante ovog topa, upotrebljava se ista vrsta streljiva i to trenutačno

Naziv: Protuzračni top M55
(jednocijevni i trocijevni)

Kalibar: 20 mm

Ukupna dužina (u hodnom položaju): 3,8 m (jednocijevni top) i 4,3 m (trocijevni)

Težina (bez doboša sa streljivom): 330 kg (jednocijevni top) i 970 kg (trocijevni top)

Elevacija: -5 do +83 stupnja (jednocijevni top) i -5 do +88 stupnjeva (trocijevni top)

Vodoravno polje

djelovanja: 360 stupnjeva

Maksimalna početna brzina

zrna: 850 m/s

Maksimalni vodoravni

domet: 4600 m

zapaljiva-obilježavajuća granata, trenutačno zapaljiva granata, pancirno zapaljivo zrno, pancirno obilježavajuće zrno i školsko zrno. Pancirna se zrna upotrebljavaju za gađanje lakih tenkova na udaljenosti do 300 m i oklopnih automobila na udaljenosti do 500 m, kao i za gađanje protivničkih utvrđenih položaja.

Protuzračni top 20 mm M55 korišten je u Domovinskom ratu. Sve sukobljene strane u ratovima na prostoru bivše SFRJ koristile su se tim naoružanjem i za uništavanje ciljeva na zemlji. Jugovska je prednjačila u uporabi tog naoružanja za "dejstvovanje" po nevojnim ciljevima (nezaštićenim selima i gradovima, kućama, bolnicama i crkvama).

Najveći dio tog naoružanja došao je u sastav Hrvatske vojske iz skladišta bivše Teritorijalne obrane. Vojni muzej raspolaže s 20-ak primjeraka tog naoružanja.

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr)

Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlasic@mohr.hr)

Izvršni urednik: Mario Galić (mario.galic@mohr.hr)

Urednici i novinari: Marija Alvir (marija.alvir@mohr.hr), Leida Parlov (leida.parlov@mohr.hr), Damagoj Vlahović

Lektorice: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić, Milenka Pervan Stipić

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotograf: Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković, Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@mohr.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisk: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@mohr.hr

Naklada: 5400 primjeraka

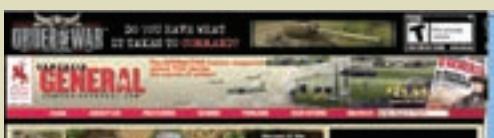
U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2009.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

web info

www.armchairgeneral.com

Za početak je potrebno reći da je ugledni američki dnevnik Chicago Tribune svrstao *Armchair General* na 25. mjesto svoje liste najboljih svjetskih časopisa. Sudeći po web-stranici, riječ je o jedinstvenoj tiskovini: američkom dvomjesečniku koji se bavi vojnom poviješću, ali na nju ne gleda konzervativno nego *interaktivno*. Naime, *General* iz fotelje ne potiče čitatelje da samo gutaju povjesne podatke nego i da prekrajaju *učiteljicu* života svojevrsnim novim rješenjima autentičnih starih i modernih bitaka. I to nije puka igra strategije ili pučaćina nego nešto mnogo više. Iako je tiskano izdanje možda na prvom mjestu, internetska zajednica sve više gura www.armchairgeneral.com u prvi plan. Ima cio niz čitatelja koji zajedno prolaze kroz bitke preko rasprava, blogova, igara, priloga, anketa. Da zaključimo: stranica je izvrsna i svojim će sadržajima i izgledom oduševiti one koji su sa satova povijesti najčešće *markirali*, ali i one koji smatraju da su igre-strategije samo za one plitke i površne, koje povjesna znanost ni najmanje ne zanima.

D. VLCHOVIĆ

HRVATSKI NATO VOJNIK

Vrhunski opremljen, odlično obučen hrvatski vojnik spreman je za sve izazove modernog doba. U procesu opremanja koriste se isključivo proizvodi vrhunske kvalitete s izrazitom dominacijom hrvatskih proizvoda.

Lider u razvoju, proizvodnji i distribuciji vojno policijske opreme:

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.

Posl. Centar Vukovarska 269D, Zagreb, Hrvatska, Tel: 01 / 3772 777, www.kroko.hr